

Sadíme budúcnosť

Prepájanie komunit a posilnenie odolnosti
vidieckych a mestských oblastí

Skúsenosti zo strednej Európy

Kraków – Brno – Banská Bystrica – Bielsko-Biała / Wilkowice
2025

Autori:

Miroslav Kundera | Nadace Partnerství
Anna Poledňáková | Nadace Partnerství
Peter Medved' | Nadácia Ekopolis
Martina Hromadová | Nadácia Ekopolis
Jacek Božek | Klub Gaja
Jolanta Migdał | Klub Gaja
Beata Tarnawa | Klub Gaja
Dominika Zaręba | Fundusz Partnerstwa
Katarzyna Paterek | Fundusz Partnerstwa, Stowarzyszenie Dom Przyrody i Kultury

Editori:

Dominika Zaręba, Piotr Szmigielski, Martina Hromadová (slovenská jazyková verzia)

Grafický dizajn:

Karolina Gościniak, muamua design

Fotografie:

Archív partnerov

ISBN: 978-83-958359-8-8

Vydal:

Fundusz Partnerstwa, Kraków, 2025; slovenská jazyková verzia: Nadácia Ekopolis 2025 v rámci projektu "Planting Our Future", ktorý bol podporený Medzinárodným vyšehradským fondom.

The logo for Visegrad Fund features a teal dot above the text "Visegrad Fund", which is preceded by a teal dot. Below the text, there are two more teal dots, one to the left and one to the right, arranged in a roughly triangular pattern.

• Visegrad Fund

Sadíme budúcnosť

Prepájanie komunit a posilnenie odolnosti
vidieckych a mestských oblastí

Skúsenosti zo strednej Európy

Editori: Dominika Zaręba, Piotr Szmigielski, Martina Hromadová

Kraków – Brno – Banská Bystrica – Bielsko-Biała / Wilkowice
2025

Obsah

4	Časť I: Úvod / Predslov
6	Časť II: Program Sadíme budúcnosť v Česku, na Slovensku a v Poľsku – porovnanie modelov a metodík
6	1. Sázíme budúcnosť (Česká republika)
6	1.1 História
8	1.2 Opis partnerstiev
9	1.3 Financovanie – Darcovia a vzájomná spolupráca
11	1.4 Model – ako to funguje
12	1.5 Ročný rozpočet, vrátane grantového programu a personálu
12	1.6 Hlavné výsledky
14	1.7 Web, sociálne médiá, komunikácia
17	2. Sadíme budúcnosť (Slovenská republika)
17	2.1 História
19	2.2 Opis partnerstiev
21	2.3 Financovanie – Darcovia a vzájomná spolupráca
22	2.4 Model – ako to funguje
24	2.5 Ročný rozpočet, vrátane grantového programu a personálu
24	2.6 Hlavné výsledky
26	2.7 Web, sociálne médiá, komunikácia
30	3. Deň stromov (Poľská republika)
30	3.1 História
34	3.2 Opis partnerstiev
44	3.3 Financovanie – Darcovia a vzájomná spolupráca
44	3.4 Model – ako to funguje
45	3.5 Ročný rozpočet
46	3.6 Hlavné výsledky
47	3.7 Web, sociálne médiá, komunikácia
48	4. Ďalšie iniciatívy zamerané na stromy
48	4.1 Súťaž Európsky strom roka
54	4.2 Európske výsadbové iniciatívy
56	4.3 Zastavte ťažbu v Bielovežskom pralese (Poľsko)
61	Part III: Sadíme budúcnosť v strednej Európe Manuál implementácie
62	1. SWOT analýza
64	2. Posolstvo
65	3. Spoločné princípy
69	4. Spolupráca viacerých zainteresovaných strán
70	4.1 Miestna úroveň
71	4.2 Národná úroveň
72	4.3 Európska a globálna úroveň
74	5. Míľniky
76	Sadíme budúcnosť – Memorandum o porozumení

Časť I

Úvod | Predslov

V kontexte dnešnej klimateckej výzvy nie sú stromy len pozitívnymi, univerzálnymi symbolmi, ale tiež účinnými nástrojmi na zmiernenie dôsledkov zmeny klímy. Stromy sú zakorenené v našej kultúre, umení a histórii a sú svedkami minulosti, súčasnosti a budúcnosti. Spájajú ľudí a komunity, budujú mosty medzi generáciami, prinášajú spoločnú hodnotu a obnovujú vieru v demokraciu, solidaritu a ľudskosť. Sú základom udržateľnej budúcnosti.

Iniciatíva Sadíme budúcnosť zapája ľudí do výsadby a starostlivosti o stromy, ktoré sú symbolmi nerozbitného puta medzi ľuďmi a prírodou. Cieľom je zvýšiť odolnosť krajiny a miest voči vplyvom klimatických zmien prostredníctvom komunitných výsadiieb stromov a následnej starostlivosti, ako aj návrat stromov do sídiel a voľnej krajiny všade tam, kde sú potrebné, najmä v lokalitách, kde chýba alebo je narušená funkčná zelená infraštruktúra. Dôležitou súčasťou prístupu Sadíme budúcnosť je posilňovanie občianskej spoločnosti a demokratických hodnôt – podporou miestnych komunit reprezentovaných aktívnymi samosprávami, školami, občianskymi združeniami atď. Súčasťou iniciatívy sú vzdelávacie a demonštračné aktivity na zvýšenie povedomia o význame stromov. V kultúrnej krajine strednej Európy každý pozemok niekomu patrí, či už sú to občania, farmári, samospráva, štátne inštitúcie alebo súkromné spoločnosti. To je dôvod, prečo je iniciatíva Sadíme budúcnosť projektom viacerých zainteresovaných strán spájajúcim široké spektrum partnerov okolo spoločnej vízie.

Komunitné výsadby stromov sa ukázali ako vysoko efektívny nástroj na posilnenie komunitného života, prepojenia ľudí s miestami, kde žijú, a ich vzťahu ku krajine a prírode okolo. Klíma sa v priebehu času vždy menila, no tentoraz je jasné, že ku globálnemu otepľovaniu prispieva predovšetkým ľudská činnosť. Z tohto dôvodu je potrebné zamerať sa na odstránenie základnej príčiny, t. j. zníženie koncentrácie CO₂ a iných skleníkových plynov v atmosfére. Ide o globálny problém, ktorý si bude vyžadovať globálnu akciu a spoluprácu každého z nás.

Výsadbou stromov práca nekončí. Práve naopak, aby novovysadené stromčeky prežili, musíme ich pravidelne polievať a celkovo im poskytovať odbornú údržbu a starostlivosť. O to dôležitejšie je už na začiatku plánovacieho procesu vybrať správnu drevinu a správne miesto na ich výsadbu a tiež sa zodpovedne pripraviť na následnú starostlivosť o vysadené stromy.

Veríme, že výsadba stromov a starostlivosť o ne sú konkrétnou a užitočnou cestou k udržateľnej budúcnosti: urobiť krajinu krajšou, zdravšou, pestrejšou a predovšetkým odolnejšou voči negatívnym dôsledkom zmeny klímy. Každý strom ovplyvňuje mikroklimu, absorbuje uhlík z atmosféry a zadržiava vodu. Každý strom vytvára životné podmienky pre iné rastliny, živočíchy, huby a mikroorganizmy. Každý strom je súčasťou ekosystému dôležitého pre našu budúcnosť.

Dobrovoľnícka aktivita v projektoch predstavuje aj efektívne a životaschopné modely spoločenskej zodpovednosti firiem v oblastiach ochrany životného prostredia, starostlivosti o krajinu a riešenia klimatických zmien na miestnej úrovni. Zapojenie obchodného partnera do komunitnej výsadby stromov demonštruje záväzok k udržateľnosti a ochrane životného prostredia, zlepšuje imidž značky a buduje dobré meno medzi zákazníkmi a zainteresovanými stranami. Osobná angažovanosť pri sadení stromov povzbudzuje zamestnancov k účasti na zmysluplných dobrovoľníckych aktivitách, posilňuje tímovú prácu podporovaním spoločnej sociálnej zodpovednosti a zvyšuje spokojnosť a udržanie si práce medzi zamestnancami, ktorí si cenia udržateľnosť.

V Česku, na Slovensku a v Poľsku už prebiehajú iniciatívy zamerané na komunitné vysádzanie stromov, vrátane českého programu Sázíme budúcnosť v réžii Nadace Partnerství, slovenskej iniciatívy Sadíme budúcnosť z dielne Nadácie Ekopolis a poľského Dňa stromov (Święto Drzewa), ekologického vzdelávacieho programu zameraného na životné prostredie a ochranu klímy – podporovaný sadením a ochranou stromov, ktorú zahájil Klub Gaja pred 20 rokmi a je podporovaný z Fundusz Partnerstwa. Všetky tieto programy si vyžadovali spoločné úsilie s cieľom chrániť životné prostredie, dlhodobo podporovať komunitné projekty a zvyšovať u ľudí uznanie a pochopenie toho, ako čeliť klimatickej kríze. Tieto iniciatívy doteraz zapojili tisíce ľudí do plánovania, výsadby a následnej starostlivosti o stromy, ktoré sú symbolmi harmónie medzi ľuďmi a prírodou.

Táto publikácia je komparatívnou štúdiou programov a metodík implementovaných v Česku, na Slovensku a v Poľsku. Definuje spoločnú víziu a princípy iniciatív Sadíme budúcnosť a poskytuje usmernenia pre implementačnú stratégiu tohto programu v strednej Európe, ale i na širšej európskej úrovni.

Miroslav Kundrata, Peter Medved', Jacek Božek, Dominika Zaręba

Časť II

Sadíme budúcnosť v Česku, na Slovensku
a v Poľsku – porovnanie modelov a metódik

1. Sázíme budoucnost (Česká republika)

1.1 História

Sázíme budoucnost (Planting for the Future) je iniciatíva, ktorú založila a koordinuje **Nadace Partnerství** z Brna. Cieľom iniciatívy je posilniť odolnosť českej krajiny a miest voči dopadom klimatickej zmeny. Tento cieľ chce dosiahnuť najmä výsadbou mimo les.

Logo programu Sázíme budoucnost

STROMY SVOBODY 1918 2018

Logo Stromy Svobody

Prípadová štúdia: Kampaň Stromy slobody 1918–2018

Za zrodom iniciatívy Sázíme budoucnost stál úspěch kampane **Stromy slobody** pri príležitosti 100. výročia vzniku Československa. Pri hľadaní pamätníkov a príbehov svedkov, ktorí ich sadili, sme opakovane vnímali hlboký vzťah ľudí k rodnému miestu, ktorého symbolom je strom. Začali sme premýšľať, ako preklopiť energiu spojenú s minulosťou do pozitívnej iniciatívy zameranej na budúcnosť a to v kontexte dnešnej klimateckej výzvy. Pretože stromy nie sú len len pozitívnymi symbolmi, ale aj účinnými nástrojmi na zmierňovanie negatívnych dopadov zmeny klímy.

Rozhodujúcim impulzom pre vznik Sázíme budoucnost bola atmosféra na výsadbe **Aleje slobody pod Řípem** (historicky významný český vrchol) v sobotu 17. novembra 2018, ktorej sa zúčastnilo viac ako päťsto dobrovoľníkov. Tí vysadili do aleje stovku líp. Toto pamätné podujatie sa konalo presne na sté výročie založenia Československa.

„Výsadby sa zúčastnili študenti, rodiny, skauti, bankári, manažéri firiem, politici a množstvo miestnych dobrovoľníkov. Mal som nesmiernu túžbu a potrebu vziať túto ľudskú energiu a presmerovať ju do budúceho projektu. Myslel som si, že ak každý občan Českej republiky zasadí strom, týchto nových 10 miliónov stromov by mohlo pomôcť zlepšiť zdravie našej krajiny, klímu našich miest a šíriť pozitivitu medzi ďalšími ľuďmi,“ spomína Miroslav Kundra, spoluzakladateľ Nadace Partnerství a zakladateľ iniciatívy Sázíme budoucnost.

Pre viac informácií o kampani Stromy slobody navštívte webovú stránku:
www.stromysvobody.cz

Začali sme premýšľať o tom, ako premeniť túto mimoriadne pozitívnu energiu sústredenú okolo kampane Stromy slobody, ktorá bola nakoniec spojená s minulosťou, na iniciatívu zameranú na budúcnosť.

A tak sme sa rozhodli zistiť, či by to bolo možné zrealizovať. Zlomovým momentom bolo, keď iniciatíva po vypočutí nadchla i ministra životného prostredia natoľko, že sa rozhodol ju v rámci svojho pôsobenia na Ministerstve životného prostredia ČR podporiť. Pred spustením projektu sa uskutočnila **séria strategických stretnutí s odborníkmi, zástupcami samospráv a štátnych inštitúcií, aby sme preverili realizovateľnosť našej snahy vysadiť 10 miliónov stromov** v celej krajine (s výnimkou lesov) a podmienky, za ktorých by sa to dalo dosiahnuť.

Od začiatku sme nechceli a ani nemohli byť jediní, ktorí pracujú na dosiahnutí tohto vysokého cieľa. Keď sme získali podporu Ministerstva životného prostredia ČR a stáli za nami aktívni starostovia, učitelia, občianske združenia, zeleno zmysľajúci podnikatelia, vážení odborníci a zaniietení nadšenci, cesta bola jasná. Spolu sme nemohli zlyhať.

Naším cieľom je prepájať všetkých, ktorí sa už podieľajú na sadení stromov, a pomôcť ostatným, ktorí sa chcú zapojiť, ale nevedia ako a kde. Zároveň si uvedomujeme, že pre stromy je kľúčová dlhodobá starostlivosť, čo musí byť zárukou a neoddeliteľnou súčasťou všetkých výsadbových iniciatív.

Ciele programu Sázíme budoucnost

1.2 Opis partnerstiev

Iniciatívu Sázíme budoucnost založila a koordinuje Nadace Partnerství, ktorá prostredníctvom tejto iniciatívy naplňa svoje poslanie - podporovaním partnerstiev a zvyšovaním schopnosti jednotlivcov a komúní aktívne sa zapájať do starostlivosti o životné prostredie. Ministerstvo životného prostredia ČR je jedným zo spoluzakladateľov tejto iniciatívy a aktívne podporuje jej úsilie počas celej doby existencie.

Ostatní partneri iniciativy:

- ▶ **Finanční partneri iniciativy** přispívají k naplňování cílů a rozvoji iniciativy jako takej, vďaka čomu sa myšlienky premieňajú na konkrétne činy.
- ▶ **Finanční partneri grantového programu** podporujú výsadby v lokálnych komunitách naprieč celým Českom, čím pomáhajú vrátiť život do krajiny a miest.
 - Finanční partneri přispívají do společného rozpočtu, z kterého sa následne prerozdeľujú financie vo forme grantov na konkrétne projekty v otvorenej krajine i zastavaných územiach. Sú určené komunitám, obciam či organizáciám.
 - V závislosti na výške príspevku priradíme korporátnych partnerov a donorov ku konkrétnym výsadbovým projektom, na ktorých sa môžu zúčastniť aj ako dobrovoľníci.
 - Náklady na jeden výsadbový projekt v otvorenej krajine alebo mestskej oblasti sa pohybuje približne medzi 1,000 až 10,000 EUR. Na rozdiel od malých sadeníc vhodných na výsadbu v lese, na výsadby v takomto prostredí sú potrebné vzrastlé stromy, ktoré sú drahšie - približná suma je 80 EUR na takýto strom. Celková suma je tiež vyššia kvôli nákladom na následnú starostlivosť a ochranu stromov, a to až po dobu 10 rokov.
 - Vďaka tejto podpore môžu najrôznejšie organizácie, samosprávy a komunity vysádzať aleje či sady priamo v mieste, kde žijú. Tieto stromy poskytnú ekologickú stabilitu daného miesta, ochraňujú pred eróziou pôdy, pôsobia ako vetrolamy a spomaľujú odtok vody z krajiny a spomaľujú jej vyparovanie počas horúcich dní. Významne tiež podporujú biodiverzitu a život najmenších živočíchov - kľúčových prvkov zdravej pôdy. Sú najdostupnejšou klimatizáciou v prehriatej krajine v období extrémnych horúčav.
- ▶ **Výsadbový partneri** napomáhajú šíriť myšlienku iniciativy, prepájajú svoje kontakty a tým prispievajú k naplňovaniu jednotlivých cieľov.
- ▶ **Profesionálni partneri** spolu s nami pracujú na vytváraní metodologických manuálov pre kvalitné výsadby a starostlivosti o stromy, pomáhajú svojimi odbornými radami v špecifických témach a pôsobia v legislatívnej skupine.
- ▶ **Mediálni partneri** nám pomáhajú získavať mediálny priestor v médiách a databázach, čím zvyšujú povedomie o iniciatíve a jej výsledkoch.

1.3 Financovanie – Darcovia a vzájomná spolupráca

Donori a finanční partneri spoločne prispievajú do spoločného grantového fondu, vďaka ktorému môžeme prerozdeľovať financie vo forme grantov na výsadby stromov. Tieto grantové prostriedky sú určené pre komunity, samosprávy a podobné organizácie v celej Českej republike. Podporujeme výsadby v otvorenej krajine a mestách, mimo les.

Na základe výšky príspevku, spájame donorov a finančných partnerov s konkrétnymi projektami, kde môžu participovať ako dobrovoľníci.

Raz ročne organizujeme slávnostnú výsadbu **Aleje slobody** pre našich partnerov a donorov. Cieľom tejto tradičnej výsadbovej akcie je osláviť spoločne 17. november – Deň boja za slobodu a demokraciu – deň, ktorý je v Českej republike štátnym sviatkom, počas ktorého si pripomínáme študentské demonštrácie proti nacistickej okupácii v 1939 a demonštrácie v roku 1989, ktoré odštartovali Nežnú revolúciu.

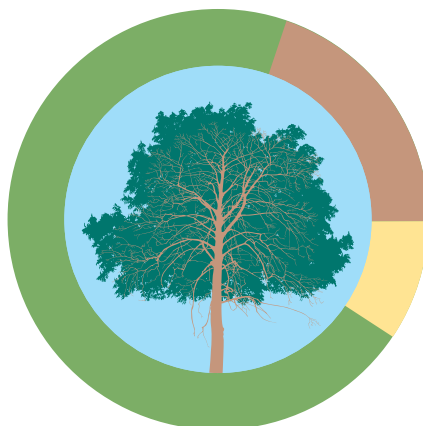
Výsadba Aleje slobody 2022

Prečo nepodporujeme lesné výsadby

- Obnova lesa je zákonnou povinnosťou vlastníka, ktorý obhospodaruje les za účelom dosiahnutia zisku, s výnimkou osobitne určených území, akými sú národné parky, národné prírodné rezervácie, chránené zóny pri vodných zdrojoch a pod. Zalesňovanie lesných holín sa teda bude uskutočňovať s verejnými darmi alebo bez nich, pretože ich zalesňovanie je povinné.
- Obnovu lesov, štátnych aj súkromných, výrazne dotuje štát. Investície do obnovy sa pohybujú v miliardách českých korún (CZK), pričom ročne sa vysadia stovky miliónov stromčekov.
- Nie každý vysadený strom dosiahne dospelosť. V lesnom hospodárstve sa stromy vysádzajú spočiatku nahusto a v ďalších rokoch dochádza k prebierke. Z desiatich stromov vysadených v tesnej blízkosti pri sebe sa počas procesu prebierky zachová iba jeden, najviac dva stromy.
- Zalesňovanie holín po lesných kalamiťach nemožno prezentovať ako znižovanie uhlíkovej stopy firmy, ktorá na výsadbu prispela. Schopnosť našich lesov absorbovať uhlík a kompenzovať naše emisie je už zohľadnená v európskych a globálnych záväzkoch Českej republiky v oblasti zmierňovania klimatických zmien. Komunikácia o obnove týchto lesov ako legitímnych kompenzácií sa považuje za greenwashing.
- Pojem greenwashing tiež zahŕňa všetky aktivity, kde marketingové investície prevažujú nad zdrojmi použitými na skutočnú výsadbu.

70%

nákup, výsadba
a ošetrovanie stromov

20%

propagácia, osвета,
know-how

10%

výber projektov,
dohody partnerstiev

1.4 Model – ako to funguje

Úloha Nadace Partnerství

- Koordinuje spoluprácu partnerov kampane, poskytuje zázemie koordinačnému výboru a pracovným skupinám
- Spravuje databázu výsadiieb (kľúčový výstup projektu)
- Garantuje efektívnu komunikáciu
- Poskytuje odborné poradenstvo a vstupy od odborníkov na nové témy a výzvy
- Spravuje grantový program na výsadbu stromov
- Zbiera podnety na zmeny v príslušnej legislatíve

Harmonogram grantového programu

- Príjem darov na účet nadácie – do konca januára
- Vyhlásenie jarnej grantovej výzvy
- Príjem žiadostí do grantového kola – do konca júla
- Vyhlásenie výsledkov a podporených projektov – polovica septembra
- Výsadbové akcie – od októbra do novembra
- Záverečné správy – do konca decembra

Hlavné komunikačné kampane a aktivity

- január – február: registrácia výsadiieb
- marec: Stretnutie partnerov – prezentovanie výsledkov iniciatívy a vyhlásenie najaktívnejších vysádzačov a ocenenie "Zlatý rýľ"; vyhlásenie projektov podporených v rámci grantovej výzvy na jarnú výsadbu stromov
- apríl: Charitatívny beh pre stromy
- máj: Vyhlásenie grantových výziev pre jesenné výsadby, komunikačná kampaň zameraná na starostlivosť o stromy
- jún – august: komunikačná kampaň zameraná na starostlivosť o stromy
- september: Vyhlásenie výsledkov jesennej grantovej výzvy
- september – november: realizácie komunitných výsadiieb naprieč Českom
- október: Vyhlásenie grantovej výzvy zameranej na starostlivosť o novovysadené stromy
- október – november: Výsadba Aleje slobody
- november – december: Vianočná kampaň

Dobrovoľníci na výsadbe Aleje slobody v roku 2023

1.5 Ročný rozpočet, vrátane grantového programu a personálu

- Celkový ročný rozpočet iniciatívy tvorila v roku 2024 čiastka **8.7 milióna CZK** (348 000 EUR), zahrňujúc aj prostriedky v grantovom programe.
- Medzi malé projekty sa prerozdělila čiastka **6.1 milióna CZK** (244 000 EUR) na výsadbu stromov (**74 projektov**) a **0.75 milióna CZK** (30 000 EUR) na projekty starostlivosti o stromy (**9 projektov**).

Na iniciatíve pracujú 4 zamestnanci (**2,5 v prepočte na plný úväzok**).

1.6 Hlavné výsledky

Granty pre výsadby stromov

V roku 2024 sme prerozdělili 6.1 milióna CZK (244 000 EUR) na výsadbové projekty. Aktívni starostovia, školy a organizácie dostávali finančnú podporu nie len na výsadbu stromov, ale aj na vytváranie trávnatých pásov, živých plotov obnovu prameňov a poľných ciest. Tieto adaptačné opatrenia taktiež prispievajú zvýšeniu odolnosti krajiny a miest.

Granty na starostlivosť o nové výsadby

Výsadbou všetko iba začína. Aby stromy zostali zdravé, je potrebné sa o ne správne starať. S postupujúcou zmenou klímy sa však zabezpečenie tejto starostlivosti stáva čoraz časovo i technicky náročnejším a nákladnejším. Na jeseň 2024 sme preto spustili vôbec prvý grantový program venovaný výlučne údržbe novovysadených stromov.

Prípadová štúdia: Alej slobody 2024

V sobotu 9. novembra 2024 sme spolu s prezidentom Českej republiky Petrom Pavlom, jeho manželkou Evou Pavlovou a 300 dobrovoľníkmi vysadili už siedmu Alej slobody. Táto konkrétna Alej slobody vznikla neďaleko mesta Broumov, ktoré je známe kvôli prenasledovaniu duchovných v Československu, ktoré prebiehalo počas minulého komunistického režimu. V 50. rokoch 20. storočia bol v miestnom benediktínskom kláštore zriadený internačný tábor pre kňazov a rehoľníkov z rôznych rádov. Zasadnením tejto Alej slobody sme si pripomenuli minulosť a vyjadrili úctu tým, ktorí trpeli a bojovali za našu slobodu. Dobrovoľníci vysadili 90 stromov – čerešne, slivky a jarabiny.

Cieľom každoročnej výsadby Aleje slobody je pripomenúť si a osláviť výročie Nežnej revolúcie, ktorá sa začala 17. novembra 1989. Nežná revolúcia bola nenásilným odovzdaním moci vo vtedajšom Československu. Na ľudových demonštráciách proti vláde jednej strany, Komunistickej strany Československa, sa zúčastnili študenti a starší disidenti. Výsledkom bolo ukončenie 41 rokov trvajúcej vlády jednej strany v Československu a následný rozpad riadeného hospodárstva a transformácia na parlamentnú republiku.

*Výsadba Aleje slobody 2024 s Petrom Pavlom,
prezidentom Českej republiky*

Celkové výsledky iniciatívy 2024

Do konca roku 2024 bolo vysadených 4 345 120 stromov (8 854 výsadiieb) a registrovaných 105 788 dobrovoľníkov.

Najviac Česi sadili aleje, celkovo 4133 výsadiieb. Oblúbené sú tiež výsadby solitérov (1 940 výsadiieb), parkov a lesoparkov (1 209 výsadiieb), alebo sadov (937 výsadiieb). Naopak najmenej časté boli výsadby remízok (443 výsadiieb) a vetrolamov (192 výsadiieb).

Najaktívnejšími organizátormi výsadiieb boli samosprávy – mestá a obce (3 688 výsadiieb), nasledujú verejné inštitúcie s 1 932 výsadbami, neziskové organizácie a spolky vďaka 1 594 výsadbám, a sadili tiež aktívni občania počas 1 031 výsadbových akcií. Firmy zorganizovali 281 výsadiieb, školy a vzdelávacie inštitúcie 171, a farmári a vlastníci pôdy boli zodpovední za 156 výsadiieb.

Celkovo sa do výsadiel zapojilo viac ako 100 000 ľudí. Najviac vysádzania chtivých prišlo na výsadby obcí (44 158), neziskových organizácií a spolkov (28 891) i firiem (11 749). Z verejných inštitúcií sa zapojilo 8 306 dobrovoľníkov, občianske zapojenie bolo 6 208, a mladých 5 414. Sadilo tiež 1 061 poľnohospodárov.

Najčastejšie vysádzanými druhmi listnatých stromov boli duby, lipy a javory. V top 10 sú aj dva ihličnany – borovica a smrekovec. Ovocným stromom kraľovali jarabiny a čerešne.

Pozvánka na výsadbu Aleje slobody 2024 v českom Broumovsku

1.7 Web, sociálne médiá, komunikácia

Princípy komunikačnej kampan

- ▶ Pre úspech iniciatívy sú rozhodujúce všetky zainteresované strany: tí, ktorí sa aktívne podieľajú na výsadbe, tí, ktorí poskytujú financie, pozemky, stromy, metodickú podporu, materiálnu pomoc či komunikačnú podporu.
- ▶ Portál www.sazimebudoucnost.cz je navrhnutý tak, aby vytvoril čo najjednoduchšie prostredie pre zapojenie všetkých cieľových skupín.
- ▶ Pred identitou organizátorov by mala byť uprednostnená kolektívna iniciatíva a jej značka.
- ▶ Iniciatíva je prísne apolitická. Zapojenie úradov, štátnych inštitúcií a samospráv je však nevyhnutné vzhľadom na ich zodpovednosť a kompetencie.

Domovská stránka iniciatívy Sázíme budoucnost

Komunikačné kanály a výsledky do konca roka 2024

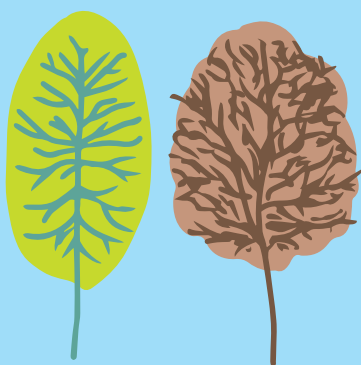
Hlavnými komunikačnými kanálmi iniciatívy sú: webová stránka programu, sociálne médiá, newslettery, priame emailové kampane, partnerské siete, PPC reklamy, webináre, konferencie, PR články a pod.

V roku 2024 boli Sázíme budoucnost a Alej slobody spomenuté v médiách celkovo 233-krát. To zodpovedá kumulatívne dosahu takmer 21 miliónov čitateľov, divákov, poslucháčov a návštevníkov webových stránok.

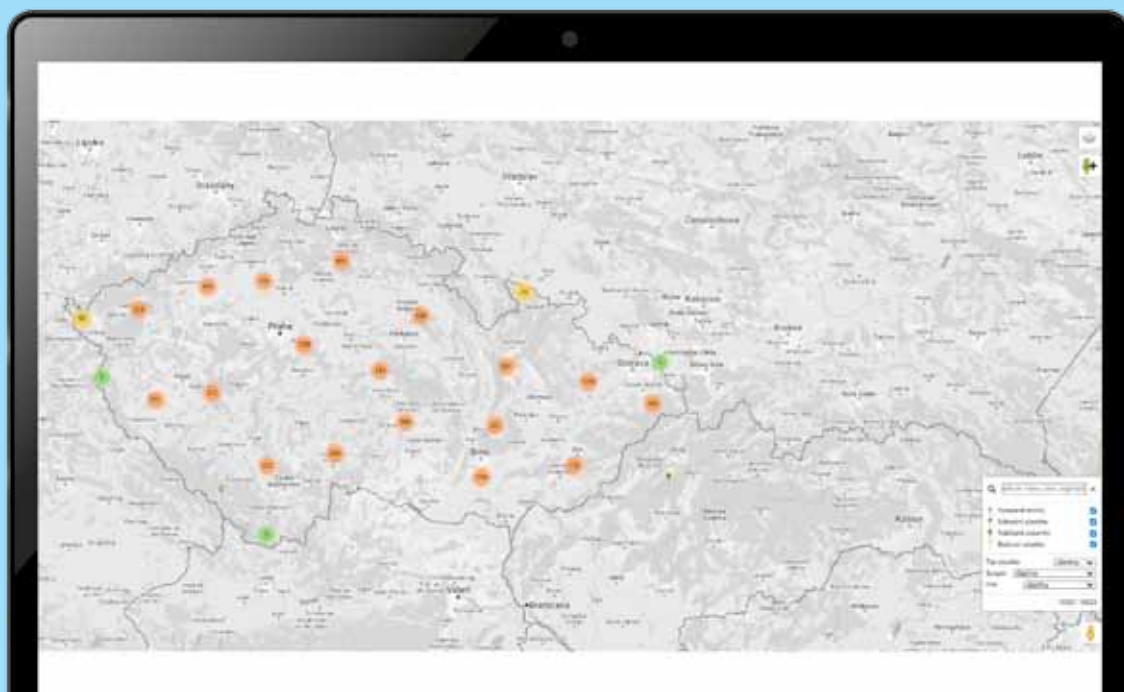
Mapa výsadiieb na webe Sázíme budoucnost

Každý strom zaregistrovaný v našej databáze sa pridá do našej interaktívnej mapy na našej webovej stránke a **započítava sa do cieľa 10 miliónov nových stromov v našej krajine**. (Nové stromy vysadené mimo zalesnených oblastí počítame až od roku 2019.)

Vďaka našej databáze máme jedinečný prehľad o druhoch a počtoch vysadených stromov, lokalitách a subjektoch podporujúcich výsadbu stromov po celej Českej republike, čo umožňuje merať dopady tohto kolektívneho úsilia. Údaje sú cenné pre predstaviteľov samospráv, vzdelávacích inštitúcií a ministerstiev pri rozhodovaní o financovaní programov na revitalizáciu krajiny. Interaktívna mapa Sázíme budoucnost je jedinou databázou tejto mierky v Českej republike. Prispievame k záväzku EÚ vysadiť 3 miliardy stromov.

Mapa výsadiieb
v Českej republike

Prípadová štúdia: Zlatý rýľ

Ocenenie Zlatý rýľ

Stromy nezapočítavame len do mapy stromov, ale aj do osobných výsledkov najaktívnejších výsádzačov v niekoľkých kategóriách. Cieľom ocenenia „Zlatý rýľ“ je vyzdvihnúť tých, ktorí vysadili najviac stromov. Obciam a firmám tiež ukazujeme, ako blízko sú k cieľu vysadiť jeden strom za každého občana či zamestnanca. Na každoročnom Stretnutí partnerov verejne oceňujeme dobrovoľnícku prácu obcí, združení, firiem, farmárov a jednotlivcov. Z tohto ocenenia vylučujeme stromy vysadené na základe zákonnej povinnosti (náhradné výsadby, rekultivačné výsadby). Každý strom má však svoju úlohu pri prispôbovaní sa meniacej sa klíme, preto ich započítavame do celkového počtu vysadených stromov na našej interaktívnej mape.

2. Sadíme budúcnosť (Slovenská republika)

2.1 História

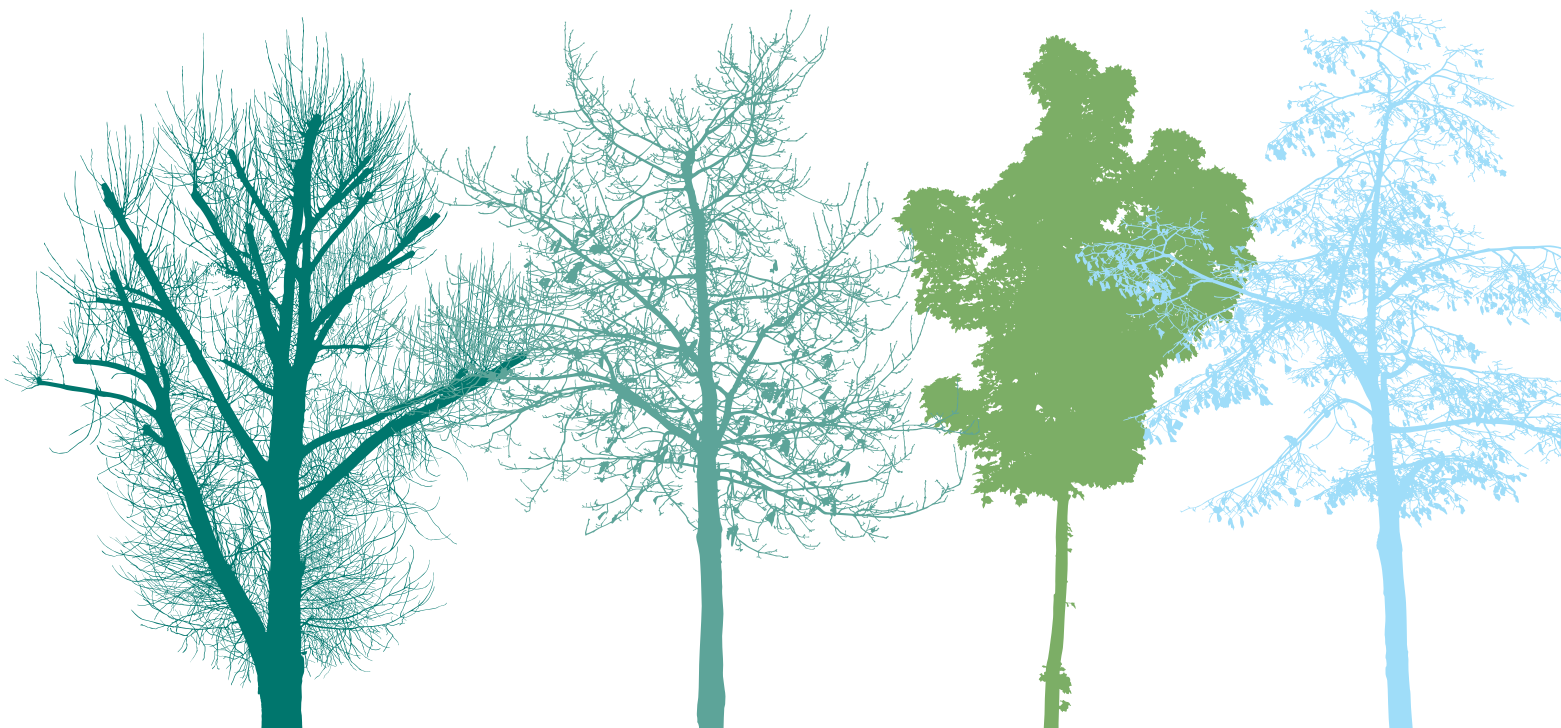
Program Sadíme budúcnosť vznikol v roku 2021 prepojením dlhoročných skúseností, aktivít a projektov Nadácie Ekopolis, na ktoré táto iniciatíva strategicky nadväzuje a rozvíja ich do vyššej kvality. Výsadbu stromov a projekty zamerané na zelené riešenia podporujeme v rámci našich firemne financovaných programov na celom Slovensku od roku 2006. V reakcii na rastúci záujem miestnych komunít o tento typ podpory vytvorila Nadácia Ekopolis komplexný program, ktorý stavia na bohatých skúsenostiach nadácie s úspešnými grantovými programami, ako aj s podporou iniciatív v oblasti výsadby stromov v miestnych komunitách. Bezprostrednou inšpiráciou pre vznik iniciatívy Sadíme budúcnosť bol program Sázíme budoucnost z dielne českých kolegov z Nadace Partnerství, ktorý funguje v Českej republike od roku 2018.

Iniciatíva Sadíme budúcnosť bola oficiálne vyhlásená symbolicky na Deň stromov, 20. októbra 2021 v obci Trstené pri Hornáde, pri príležitosti výsadby Škôlky stromov venovanej prezidentke Zuzane Čaputovej. Od jej vzniku stojí za priamou inštitucionálnou podporou iniciatívy generálny partner, GLS General Logistics Systems Slovakia s.r.o.

Logo programu Sadíme budúcnosť

Hlavnou myšlienkou programu Sadíme budúcnosť je návrat stromov – funkčnej zelene do blízkosti obydľí a otvorenej krajiny, kde zelená infraštruktúra chýba alebo je narušená. Jeho súčasťou je odborná podpora pri plánovaní, výsadbe a starostlivosti o stromy, prezentovanie príkladov dobrej praxe a zvyšovanie povedomia o význame stromov v krajine. Cieľom, ktorý sa snažíme dosiahnuť a presadzovať, nie je výsadba určitého počtu stromov, ako je to v prípade českej iniciatívy (10 miliónov stromov = jeden symbolický strom pre každého českého občana), čo odráža skutočnosť, že Slovensko je husto zalesnená krajina (41 % územia pokrývajú lesy). Zasadit' symbolický strom pre každého občana Slovenska by bolo nielen nemožné, ale mohlo by narušiť dôveryhodnosť iniciatívy medzi jej partnermi. Program bol spustený s mottom: **Sadíme stromy tam, kde sú potrebné**. Vyjadrujeme tým dlhodobé úsilie a udržateľnosť programu; rovnako zdôrazňujeme rozdielnosť oproti ďalším podobným projektom rozsiahlej lesnej výsadby a kladieme dôraz na kvalitu pred kvantitou.

Dôležitou súčasťou prístupu v programe je podpora občianskych iniciatív a zapojenie miestnych komúnit – Sadíme budúcnosť zapája ľudí do plánovania, výsadby a následnej starostlivosti o stromy, ktoré sú symbolom spolupatričnosti medzi ľuďmi a prírodou. Na jar 2022 iniciatíva spustila prvú grantovú výzvu v rámci nového programu na podporu výsadiel na Slovensku.

Nadácia Ekopolis v rámci programu kladie dôraz aj na vzdelávacie, informačné a demonštračné aktivity, šírenie príkladov dobrej praxe a zvyšovanie povedomia verejnosti o dôležitosti výsadby vhodných stromov vo vhodných lokalitách.

Iniciatíva tiež vytvára unikátnu databázu výsadiel v otvorenej, kultúrnej krajine, mimo les, ktorú predstavuje interaktívna mapa, dostupná na webovej stránke programu. V Nadácii Ekopolis si uvedomujeme, že výsadba stromov a kvalitnejšia zeleň nie je univerzálnou a jedinou cestou k udržateľnej budúcnosti. Výsadbu stromov však považujeme za konkrétny a užitočný spôsob, ako urobiť krajinu krajšou, pestrejšou a predovšetkým odolnejšou voči negatívnym dôsledkom zmeny klímy.

Výsadbová akcia v Nesvadoch, jeseň 2024

2.2 Opis partnerstiev

Vďaka iniciatíve Sadíme budúcnosť Nadácia Ekopolis prepája tých, ktorí chcú sadiť stromy s tými, ktorí majú potrebné zdroje na zrealizovanie týchto výsadiieb.

1. Kľúčovými partnermi iniciatívy sú miestne komunity, školy, obce a mestá a ostatné organizácie občianskej spoločnosti, ktorí sú **príjemcami grantovej podpory**.

Program Sadíme budúcnosť sa zameriava na výsadbu v kultúrnej krajine, ktorá je najviac poznačená ľudskou činnosťou, mimo les. Podporujeme výsadby takých stromov, ktoré sú najvhodnejšie pre danú lokalitu, aby mohli čo najlepšie plniť svoje ekologické funkcie - práve v tom nám najlepšie vedľa pomôcť miestni dobrovoľníci a aktívni občania.

Uprednostňujeme pôvodné druhy drevín. Okrem výsadby solitérov podporujeme výsadbu alejí a stromoradií, ktoré poskytujú potrebný tieň, vhodné podmienky pre vtáky a hmyz a pomáhajú znižovať hluk a prašnosť v mestách. Podporujeme zakladanie a udržiavanie tradičných ovocných sádov, ktoré potešia šťavnatými a voňavými plodmi, alebo zelených oáz na sídliskách, ktoré zadržávajú vodu, ochladzujú vzduch a spríjemňujú verejný priestor. V poľnohospodárskej krajine chceme podporiť výsadbu vetrolamov a remízok, ktoré zabraňujú vysychaniu krajiny, spomaľujú eróziu pôdy, zabezpečujú vsakovanie vody a jej postupné odparovanie a sú útočiskom pre ďalšie živé organizmy.

2. Finanční partneri iniciatívy – ide o partnerov, firmy, ktoré v rámci svojej spoločenskej zodpovednosti dbajú na udržateľnosť a zmierňovanie dopadov svojej činnosti na životné prostredie.

► **Generálny partner iniciatívy** – Generálny partner stojí za iniciatívou od jej vzniku - vďaka jeho finančnému príspevku sme mohli iniciatívu spustiť, vrátane zabezpečenia všetkých potrebných akcií a kľúčových komunikačných míľnikov (vizuálna identita, webová stránka, databáza výsadby stromov, vyhlásenie iniciatívy), ako aj zvládnuť administráciu a riadenie celého programu. Generálny partner naďalej podporuje rozvoj iniciatívy. Generálnym partnerom je GLS General Logistics Systems Slovakia s.r.o.

► **Finanční partneri iniciatívy** – do tejto skupiny partnerov patria tí, ktorí sa podieľajú na prevádzkových nákladoch iniciatívy, napríklad na riadenie a administráciu, výdavky na komunikáciu atď.

► **Finanční partneri výsadiieb** – finanční partneri, ktorí poskytujú dodatočné finančné prostriedky na podporu jednotlivých výsadbových projektov financovaných prostredníctvom otvorenej grantovej výzvy. Príspevok každého finančného partnera na výsadbu je 70% (priama podpora výsadby) a 30% (administratíva a marketing) z celkovej sumy príspevku. Výška príspevku závisí od rozhodnutia darcu. Maximálna výška podpory na donora na projekt je 4 000 eur.

3. Našími partnermi sú aj **verejné inštitúcie** s odbornou v oblasti životného prostredia, ktorých úlohou je vytvárať prostredie priaznivé pre realizáciu adaptačných a mitigačných opatrení v boji proti klimatickým zmenám s praktickým dopadom na komunitu a krajinu (napríklad získanie súhlasu Kancelárie prezidenta SR Z. Čaputovej pre iniciatívu pri jej spustení 20. októbra 2021 alebo zabezpečenie inštitucionálneho partnerstva so Slovenskou agentúrou životného prostredia).

Treba však poznamenať, že v dôsledku súčasnej politickej situácie program nemá žiadne strategické partnerstvá na úrovni štátu.

4. V neposlednom rade otvárame priestor pre **odborníkov a špecialistov** zo súkromného sektora, štátnych, akademických a výskumných organizácií, ale aj mimovládnych organizácií, ktorí môžu pomáhať pri tvorbe odporúčaní, metodík, ako aj pri hľadaní efektívnych spôsobov pomoci krajine. Často ich pozývame ako odborníkov na výsadbové akcie alebo na vzdelávacie aktivity, ktoré organizujeme.

5. **Ambasádori iniciatívy** – známe osobnosti z rôznych oblastí verejného života, ktoré zdieľajú našu vášeň pre myšlienku Sadíme budúcnosť a ktoré nám pomôžu šíriť túto myšlienku medzi širokú verejnosť. Známe osobnosti participujú bez nároku na honorár.
6. **Mediálni partneri** – dôležitou súčasťou celého procesu je získanie mediálnych kontaktov a zabezpečenie pokrytia iniciatívy médiami s cieľom zlepšiť povedomie o značke, zvýšiť povedomie o snažení, našej práci a výsledkoch našej práce a práce našich dobrovoľníkov.
6. **Iní partneri** – iné subjekty, ktoré prispievajú k rozvoju, komunikácii a šíreniu povedomia o iniciatíve, či už vo finančnej alebo nefinančnej oblasti.

Adela Vinczeová, známa moderátorka, ktorá sa v roku 2022 stala jednou z prvých ambasádoriek iniciatívy Sadíme budúcnosť: "Sadenie takýchto stromov v obydliach, v komunitách, kde ľudia žijú, absolútne podporujem a som vďačná, že ma na takéto aktivity ľudia oslovujú. V Dolných Orešanoch som prvý krát profesionálne sadila strom a bol to pre mňa veľký zážitok".

2.3 Financovanie – darcovia a vzájomná spolupráca

Darcovia a finanční partneri prispievajú do grantového fondu, z ktorého prerozdeľujeme prostriedky vo forme grantov na výsadbu stromov. Výzva je otvorená dvakrát ročne – na jar a na jeseň. Každý darca má „pridelené“ miesto/miesta, ktoré podporuje (závisí od výšky jeho finančného príspevku). Vo výnimočných prípadoch môžu mať miesta výsadby spoločné financovanie od viacerých darcov.

Grantový program Sadíme budúcnosť funguje aj ako zásobník projektov, na ktoré Nadácia Ekopolis priebežne hľadá zdroje na ich podporu, predovšetkým u firemných partnerov a darcov. Zvyčajne je možné financovať 5-10 jarých a 15-30 jesenných projektov lokálnych komunít na celom Slovensku každý rok. Po termíne sú všetky projekty hodnotené odbornou komisiou a vybrané projekty sú priamo podporené z prostriedkov, ktoré sú v čase hodnotenia k dispozícii. Zvyčajne máme rezervný zoznam vytvorený pre ďalšie kvalitné projekty, ktoré môžu v dodatočne získať podporu, ak sa v danom kalendárnom roku vyzbierajú ďalšie finančné prostriedky. Noví partneri sa môžu do programu zapojiť kedykoľvek počas roka.

Čo získajú partneri vďaka spolupráci?

- Posilnenie reputácie environmentálne zodpovednej firmy
- Podpora konkrétneho miesta a komunity
- Partnerstvo v unikátnej iniciatíve s celoštátnym dosahom
- Prepojenie vlastnej značky so značkou a kampaniami Sadíme budúcnosť
- Príležitosť komunikovať relevantné témy v rámci CSR aktivít vlastnej firmy
- Príležitosť získať kreatívny obsah pre firmu a produkty
- Osobná účasť a zapojenie sa do výsadiieb priamo v teréne ako dobrovoľníci spolu s miestnymi

2.4 Model - ako to funguje

A Grantová výzva

- ▶ Pred každým otvorením nového grantového kola sú zverejnené Propozície grantového programu, ktoré obsahujú všetky podrobnosti a podmienky na získanie grantu, ako aj kritériá hodnotenia.
- ▶ Žiadosti o grant môžu podávať fyzické osoby ako neformálna občianska iniciatíva (v tomto prípade musia byť uvedené 2 osoby zodpovedné za realizáciu projektu), ako aj registrované mimovládne organizácie (občianske združenia, neziskové organizácie, nadácie, náboženské spolky a organizácie, spoločenstvá vlastníkov bytov a pod.), materské, základné a stredné školy, školské organizácie, centrá voľného času a verejné inštitúcie, samosprávy – obce a mestá (sú preferované v partnerstve s niektorými z vyššie uvedenými žiadateľmi).
- ▶ Žiadateľ o grant predkladá projekt vo forme elektronickej žiadosti, ktorá musí obsahovať stručné zhrnutie projektu, základné údaje o žiadateľovi a lokalite, ktorej sa projekt týka, harmonogram aktivít, rozpočet s konkrétnymi položkami a špecifikáciu, kto a akým spôsobom bude projekt realizovať. Ďalšou dôležitou súčasťou žiadosti je aj popis následnej starostlivosti o stromy po poskytnutí grantu a zodpovednosti za udržateľnosť projektu na nasledujúce 3 roky.
- ▶ Prijaté žiadosti hodnotí komisia zložená z odborníkov (min. 5 osôb), ktorí posudzujú žiadosti podľa vopred stanovených kritérií.
- ▶ **Každému finančnému partnerovi výsadby je pridelená konkrétna výsadba vo výške, ktorou prispel.** Ak je suma nízka a projekt si vyžaduje viac financií, môže byť na jednu lokalitu pridelených viac darcov, ale je to skôr výnimka ako pravidlo a prichádza do úvahy len v prípade väčšieho projektu.
- ▶ Program nepodporuje výsadbu ihličnanov, výsadbu v lese a náhradné výsadby podľa § 48 Zákona o ochrane prírody a krajiny č.543/2002 Z.z.

B Implementácia projektov

- ▶ Realizácie projektov sa plánujú na dve, na výsadbu vhodné obdobia – jar (marec – máj) a jeseň (od polovice októbra do polovice decembra).
- ▶ Od príjemcov grantu sa vyžaduje, aby vopred oznámili všetky kroky realizácie projektu, ako aj termín výsadbovej akcie.
- ▶ Darca, ktorý výsadbu podporil pozvaný, aby sa zúčastnil na výsadbe. Darcovia zvyčajne využívajú tieto akcie ako teambuildingové a dobrovoľnícke akcie so svojimi zamestnancami.
- ▶ Pracovníci Nadácie Ekopolis sa zúčastňujú týchto výsadbových akcií – garantujú kvalitnú výsadbu a ponúkajú odbornú pomoc a podporu pri výsadbe pre príjemcov grantu aj pre dobrovoľníkov. Dohliadame aj na následnú starostlivosť o stromy, ktorá je kľúčová pre udržateľnosť projektu.

C Harmonogram grantového programu

- december – január: otvorenie výzvy v jarnom grantovom kole
- február: hodnotenie a zverejnenie výsledkov, zazmluvnenie projektov
- marec – máj: realizácie výsadiieb, reporting
- apríl – jún: otvorenie výzvy v jesennom grantovom kole
- júl – august: hodnotenie a zverejnenie výsledkov, zazmluvnenie projektov
- október – december: realizácie výsadiieb, reporting
- december: záverečné správy darcom a partnerom iniciatívy

Prípadová štúdia: Keď stromy spájajú

*Projektoví partneri, donori
a dobrovoľníci, Nová Bystrica –
jeseň 2024*

Spomedzi 84 žiadostí predložených počas grantového kola na jeseň 2024 vybrala výberová komisia na financovanie 30 projektov, medzi nimi aj projekt Keď sa stromy spájajú.

Cieľom bola výsadba ovocných stromov a kríkov na dvoch lokalitách v obci Nová Bystrica – na cyklochodníku a v areáli školy ZŠ s MŠ Vychylovka. Dobrovoľníci chceli obnoviť zelené plochy v obývanej štvrti, poskytnúť vhodné prostredie a tiež vytvoriť priestor pre vzdelávanie študentov, či spríjemniť priestor na relax pre miestnych.

Do projektu bolo zapojených viacero subjektov – žiadateľom bola obec Nová Bystrica, k partnerom projektu sa pripojila Základná škola s materskou školou vo Vychylovke, Základná škola s materskou školou Nová Bystrica a traja donori projektu. Na slávnostné vysádzanie boli prizvané aj médiá, vďaka čomu bola o podujatí vytvorená reportáž. Celú výsadbu viedol odborník na výsadbu Robert Podoba a zúčastnili sa jej aj zástupcovia projektu podporeného Vyšehradským fondom.

Celková výška grantu bola 3600 EUR a celkovo bolo vysadených 23 stromov – hrušky, slivky, jablone, (druh: *Sorbus aucuparia*, 'Edulis', *Cerasus*, *Pyrus*, *Prunus*, *Prunus domestica* subsp. *syriaca*, *Malus domestica*) spolu so 14 kríkmi (druhy: *Cornus mas Lutea*, *Aronia*, *Lochnicera nigra*, *Amelus xylosteum*, *Ribes nigrum* Titania a Rovada) s pomocou približne 50 dobrovoľníkov.

2.5 Ročný rozpočet, vrátane grantového programu a personálu

V roku 2021, kedy bol program vyhlásený, bol celkový rozpočet 132 516 EUR, pričom 94 335 EUR bolo alokovaných do grantového kola a zvyšok tvoril náklady na manažment a administráciu programu. Spočiatku nadácia stavala svoje finančné zbierky na už existujúcich vzťahoch a časom sa rozšírila o nových darcov a firemných podporovateľov. V priebehu rokov sa priemerný rozpočet postupne zvyšoval a v roku 2024 dosiahol tieto čísla:

- Ročný rozpočet: 164 498, 83 EUR.
- Celková prerozdelená suma: Podpora 41 projektov v celkovej výške 99 505 EUR.
- Tím: 2 osoby – programová manažérka a koordinátor terénnych prác.

2.6 Hlavné výsledky

Iniciatíva Sadíme budúcnosť do dnešného dňa podporila 93 lokalít, kde viac ako 4 000 aktívnych dobrovoľníkov vysadilo 6 431 stromov v kultúrnej, otvorenej krajine, mimo les. Do výsadby stromov sa doteraz preinvestovalo 236 250 EUR.

Tím Sadíme budúcnosť na výsadbe v obci Veľký Lél – jeseň 2024

2024

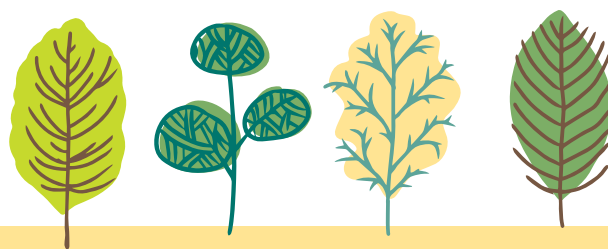
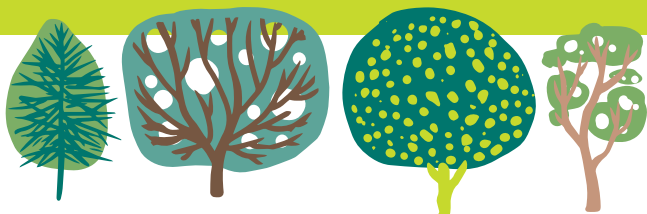
V roku 2024 sme podporili 41 projektov v celkovej sume 99 505 EUR.

Väčšina vysadených stromov bola špeciálne určená na vytvorenie sadov, zložených hlavne z pôvodných druhov stromov, ako sú jablone, hrušky a čerešne. Nasledovali líniové výsadby vrátane alejí a pribudli aj dva vetrolamy. Najčastejšie sa vysádzali lipy, duby, javory, vtáčie čerešne, hlohy či hraby.

V roku 2024 väčšinu podporených projektov realizovali neziskové organizácie (17), nasledované samosprávami – obcami a mestami (12). Ďalej to boli školy a škôlky (3) a neformálne občianske iniciatívy vedené jednotlivými aktívnymi občanmi (4) a v neposlednom rade iné spoločnosti a združenia (5).

Jarné kolo:

- 11 podporených projektov miestnych komunít, zapojení 4 donori
- 653 vysadených stromov, z ktorých 508 bolo pôvodných druhov špecifických pre daný región a lokalitu
- 549 zapojených dobrovoľníkov,
- 2 594 odpracovaných dobrovoľníckych hodín,
- 38 876 metrov štvorcových vysadenej plochy a viac ako 2,950 metrov vysadených stromov
- 27 655 EUR prerozdelených grantových prostriedkov

Jeseň:

- 30 podporených projektov miestnych komunít, zapojených 13 donorov,
- **1 670** vysadených stromov, z ktorých 508 bolo pôvodných druhov špecifických pre daný región a lokalitu,
- 1 081 zapojených dobrovoľníkov,
- 4 484 odpracovaných dobrovoľníckych hodín,
- 54,628 metrov štvorcových vysadenej plochy a viac ako 3 098 metrov vysadených stromov
- 71 850 EUR prerozdelených grantových prostriedkov

Výsadba v Partizánskom so žiakmi miestnej základnej školy, jar 2023

2.7 Web, sociálne médiá, komunikácia

Komunikácia je neoddeliteľnou súčasťou fungovania programu. Značka Sadíme budúcnosť je apolitická a nesmie sa používať na propagáciu politických strán. Subjekty zapojené do iniciatívy Sadíme budúcnosť súhlasia so šírením a zachovávaním dobrého mena značky a zaväzujú sa, že nebudú venovať viac zdrojov a úsilia prezentovaniu zeleného prístupu, ako skutočnému naplneniu samotnej podstaty iniciatívy.

Komunikácia s podporenými grantistami

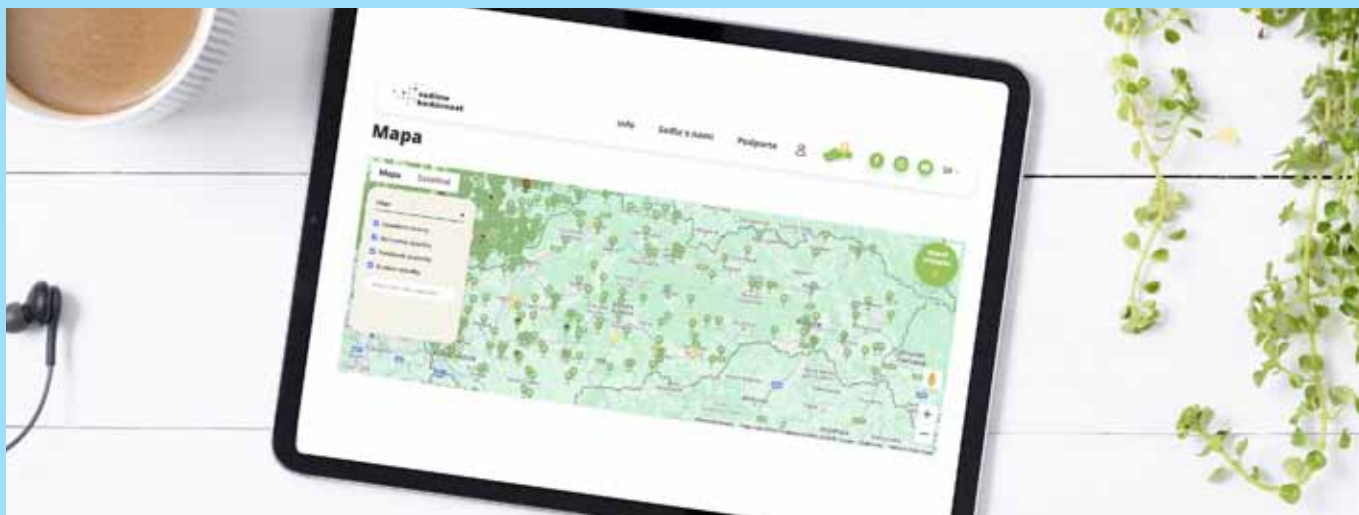
- ▶ Je veľmi dôležité už od začiatku nadviazať transparentnú a otvorenú komunikáciu so žiadateľmi o grant a neskôr aj s príjemcami grantov.
- ▶ Príjemcovia grantu sú pre nás priamym účastníkom nielen pri realizácii projektu, ale aj v jeho komunikácii – vďaka nim máme priame kontakty s miestnymi komunitami, samosprávami a otvárajú nám dvere pre ďalšiu spoluprácu. Aj vďaka nim a ich práci sa šíri povedomie o iniciatíve. V neposlednom rade vďaka práci dobrovoľníkov na projekte máme prístup k obsahu, ktorý využívame na komunikáciu a marketing – fotografie, videá a pod. Podporené projekty slúžia aj ako príklady dobrej praxe, ktoré môžu inšpirovať ďalší rozvoj zelených riešení na Slovensku.
- ▶ Pre každý projekt musí byť vypracovaná Záverečná správa, z ktorej získavame údaje z projektov, ktoré podporujeme – počet a typy vysadených stromov, počet zapojených dobrovoľníkov, počet odpracovaných hodín, veľkosť upravenej plochy, tieto dáta využívame aj ako komunikačný materiál – na podávanie správ darcom, ale aj verejnosti.
- ▶ **Súčasťou Záverečnej správy je registrácia výsadby do databázy výsadiieb, ktorá je súčasťou webovej stránky.**
- ▶ Hlavné nástroje na komunikáciu s príjemcami grantu: e-maily, telefonáty, newslettery, webová stránka, elektronický grantový systém, sociálne médiá.

Komunikácia

Každý rok pripravujeme interný dokument – ročný harmonogram komunikácie. Vďaka tomu máme základnú komunikačnú líniu a priebežne ju aktualizujeme a dopĺňame o ad hoc aktivity počas celého roka.

Komunikačné kanály slúžia svojmu príslušnému publiku a spoločne tvoria komplexný komunikačný mix. Vďaka tomu dokážeme osloviť široké spektrum cieľových skupín, ako aj širokú a odbornú verejnosť.

Databáza – mapa Slovenska s výsadbou stromov podporených v rámci programu Sadíme budúcnosť a ďalšími výsadbami podporovanými tretími stranami. Táto mapa je integrovaná s českou mapou programu Sázíme budoucnost.

Komunikačné kanály:

1. Webstránka a unikátna databáza

Prvým a najdôležitejším kanálom bola stránka programu **www.sadimebuducnost.sk**, ktorá obsahuje interaktívnu mapu – databázu výsadiieb. Stránka pomáha všetkým záujemcom s plánovaním, odborným poradenstvom či metodikou zmysluplných výsadiieb, hľadaním pozemkov a získavaním financií prostredníctvom otvorených grantových kôl.

Webová stránka programu Sadíme budúcnosť

Databáza slúži na evidenciu výsadiel stromov (okrem lesov) po celom Slovensku, vrátane tých, ktoré nie sú financované iniciatívou alebo Nadáciou Ekopolis (projekty financované iniciatívou alebo našou nadáciou sú povinné svoje výsadby registrovať). Súčasťou databázy je aj mapa s detailmi jednotlivých výsadiel. Prispievame tiež k záväzku EÚ vysadiť 3 miliardy stromov.

2. Sociálne médiá

- Facebook (využitie PPC reklám 2x ročne)
- Instagram (využitie PPC reklám 2x ročne)
- Youtube
- LinkedIn

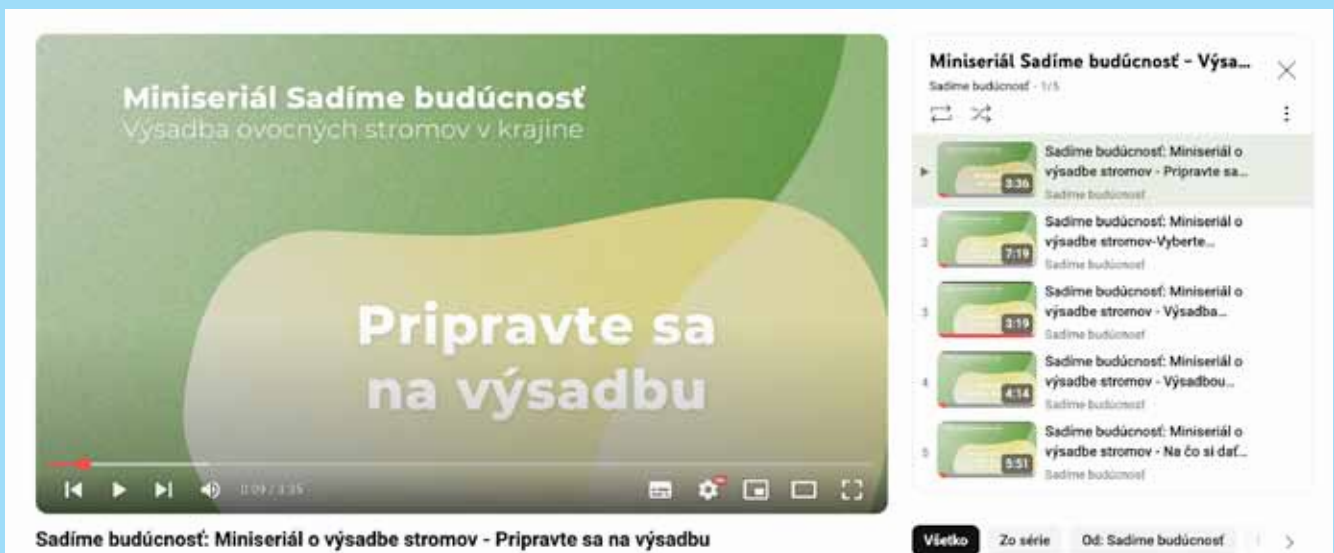
3. Media list

- Vlastný zoznam kontaktov na relevantné médiá
- Pravidelné tlačové správy a media info, PR články

4. Podujatia / Kampane

► Online:

- Online moderované diskusie – formát moderovaných online prezentácií príkladov dobrej praxe je veľkou pomocou pre ľudí, ktorí chcú sadiť stromy a starať sa o ne. Naša nadácia spolu s pozvanými hosťami, odborníkmi na témy súvisiace s výsadbou, postupne prezentuje rôzne aspekty toho, čo predstavuje „dobrý projekt“. Verejnosť má možnosť zapojiť sa do diskusie naživo a klásť otázky. Stretnutia sú online streamované na facebookovej stránke nadácie a zároveň je z nich vytvorený záznam, ktorý je verejne prístupný na Youtube.
- Miniseriál o výsadbe stromov – séria inštruktážnych videí pre laikov v oblasti výsadby stromov zameraná na osvedčené postupy pri výsadbe stromov v mestskom prostredí a otvorenej poľnohospodárskej krajine.
- Fundraisingová kampaň, Kampaň za poukázanie 2% z dane, Vianočná kampaň, predstavenie podporených projektov.

Youtube kanál Sadíme budúcnosť - päťdielny seriál o výsadbe stromov v otvorenej krajine

► Offline:

- Otvorenie výsadbovej sezóny
- Účasť na odborných diskusiách, paneloch, prednáškach či seminároch organizovaných inými subjektmi

5. Newsletter

- **Nadácia Ekopolis newsletter:** približne 1500 emailových adries
- **Sadíme budúcnosť** newsletter: približne 300 emailových adries

6. Publikácie

Na stránke zverejňujeme existujúce publikácie s odborným obsahom, ktoré chceme rozširovať medzi ľuďmi. Ide najmä o odborné publikácie o správnej výsadbe drevín a starostlivosti o vysadené dreviny – Technická stránka výsadby a následná starostlivosť.

Ilustračný záber z výsadby v Dolných Orešanoch. V rámci programu máme databázu fotografií, ktoré využívame na propagáciu programu a komunikáciu dôležitých udalostí.

3. Deň stromov (Poľská republika)

3.1 História

Program Deň stromov (v poľskom jazyku Święto Drzewa) je environmentálny vzdelávací program, ktorý iniciovala organizácia **Klub Gaja** 10. októbra 2003. Zameriava sa na adresnú ochranu životného prostredia a klímy prostredníctvom hmatateľných opatrení s konkrétnymi výsledkami: výsadba a ochrana stromov, zakladanie komunitných záhrad, námestí a parkov, starostlivosť o staré stromy, zber použitého papiera, organizovaním rôznych akcií zameraných na témy stromov vrátane takých, ktoré kombinujú ekológiu s umením.

Logo Klubu Gaja

Doposiaľ edície programu organizoval Klub Gaja pod rôznymi heslami, napr. „Strom slobody“ v roku 2014 (pri príležitosti 25. výročia získania slobody Poľska), „Čítame stromom“ v roku 2015 (spojenie prírody a literatúry); „Stromy – spájajú generácie“ v roku 2024 (medzigeneračný dialóg). Tiež pripravujeme edukačné pomôcky pre účastníkov, ako sú plagáty, brožúry, učebné osnovy, hry, animácie a podcasty.

Významnou aktivitou v rámci programu Dňa stromov je kampaň na výsadbu stromov a kríkov na zvýšenie biodiverzity, ktorá má jasný edukačný a environmentálny rozmer. Do miest prinášame zeleň vytváraním komunitných záhrad pri škôlkach a školách, zakladáme námestia a parky („zelené oázy“). Hovoríme o tom, aké druhy rastlín zvoliť do mestských podmienok a ako vytvoriť vhodné úkryty pre hmyz, vtáky a drobné cicavce. Stromy a kríky vysádzame aj v lesných oblastiach. Snažíme sa vysádzať biocenotické druhy, ktoré vytvárajú potravnú základňu pre voľne žijúce živočíchy a obohacujú krajinu, napríklad vrátane hrušiek divých (*Pyrus L.*) a jabloní (*Malus Mill*), čerešní vtáčích (*Prunus avium L.*), jarabiny (*Sorbus aucuparia L.*), trnky (*Prunus spinosa L.*) a bazy čiernej (*Sambucus nigra L.*).

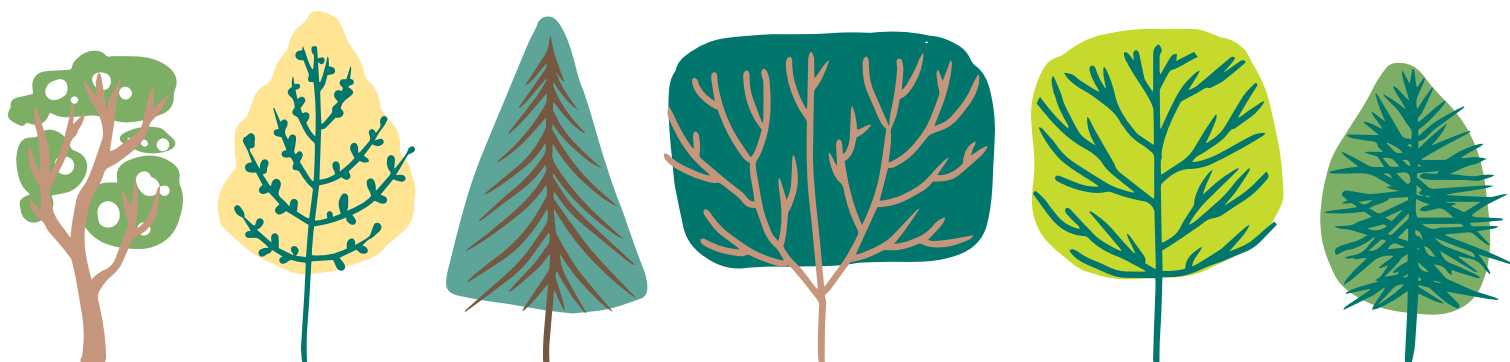
Účastníci programu

Do programu sa môže zapojiť každý – vrátane jednotlivcov, rodín, skupín priateľov, susedov, bytových spoločenstiev, škôlok, škôl, univerzít, knižníc, komunitných centier, umeleckých galérií, spoločenských organizácií, lesníckych spolkov, náboženských spoločenstiev, nemocníc, väzníc, inštitúcií, samospráv a firiem.

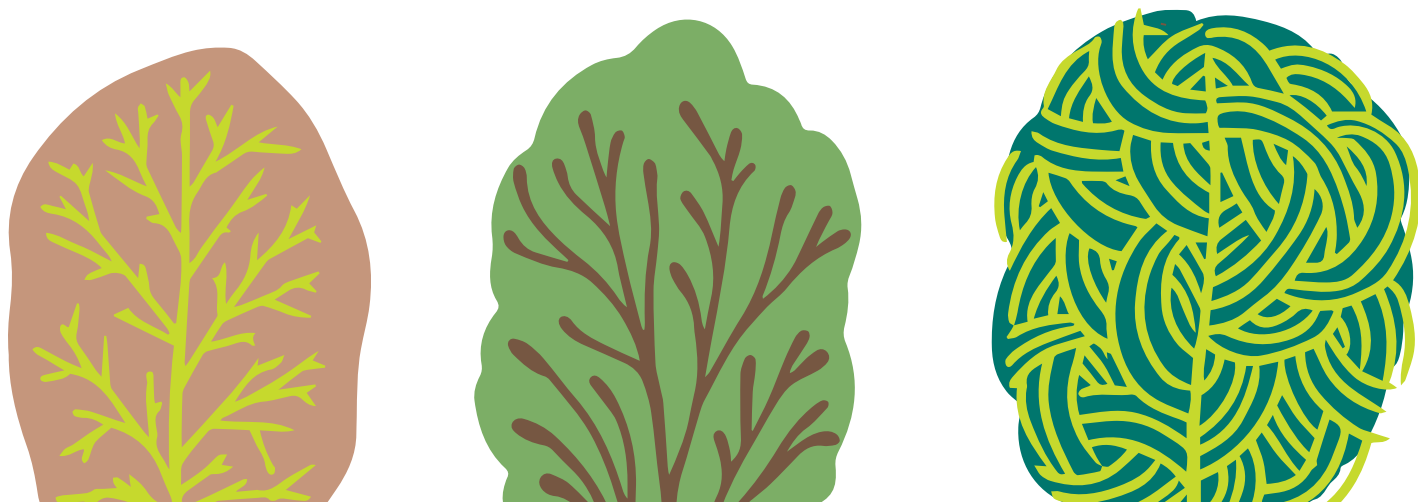
Každoročná inaugurácia celoštátneho programu a miestne oslavy

Každoročne 10. októbra organizujeme v Klube Gaja celonárodné uvedenie nového ročníka programu – oficiálny galavečer sa koná vo Varšave v spolupráci s Mestom Varšava a pod Čestnou záštitou prezidenta Varšavy. Spolu s partnermi a ambasádormi programu zo sveta umenia a kultúry vysádzame stromy, sumarizujeme predchádzajúci ročník programu, venujeme poďakovania účastníkom a partnerom za spoluprácu a oceňujeme najaktívnejších účastníkov programu.

10. október je tiež príležitosťou pre účastníkov programu po celej krajine zorganizovať miestne oslavy Dňa stromov. Partneri organizujú miestne kampane a podujatia, ako je výsadba stromov a kríkov, zakladanie záhrad, zelených plôch, parkov a organizujú podujatia zamerané na starostlivosť o staré stromy. Na Deň stromov sa koná mnoho ďalších sprievodných iniciatív vrátane: stretnutí, workshopov, outdoorových aktivít, výletov, vystúpení, podujatí, súťaží. Vo všetkých je ústrednou témou strom.

Deň stromov 2024 vo Varšave, výsadba s osobnosťami

Prípadová štúdia: Kto odporúča oslavu Dňa stromov

Objímač stromov v parku v meste Wilkowice

Ministerstvo životného prostredia predstavilo iniciatívu Deň stromov ako príklad dobrej praxe vo vzdelávaní k trvalo udržateľnému rozvoju na klimatických konferenciách COP14 a COP19.

V Poznani (počas COP14) na Námestí slobody zorganizoval Klub Gaja 2-týždňovú verejnú umeleckú inštaláciu s názvom „Projekt TreeHugger – Obrancovia stromov“ v spolupráci s dvomi eko-umelcami/sochármi Agnieszkou Gradzik a Wiktorom Szostałom, ktorí vytvorili dielo z prútených vrb na námestí, ktoré tvorili frontu k objímaniu jedného stromu rastúceho na tomto námestí. Pozorovatelia, účastníci konferencie a obyvatelia Poznane sa zaradili do rady k stromu v duchu zastrešujúcej témy inštalácie. Podobná akcia sa konala aj v miestnom parku vo Wilkowiciach, kde má Klub Gaja svoje sídlo.

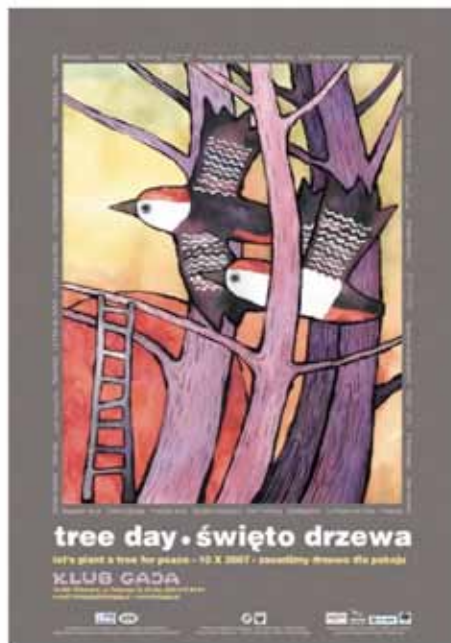
Pri príležitosti COP 15 v Kodani Klub Gaja rozdal účastníkom a pozorovateľom prítomným na konferencii 10 000 certifikovaných dubových semien z Bielovežského pralesa s návodom, ako ich vysádzať, pod heslom „Pestuj dobrú klímu“.

Program opísal aj Inštitút pre občianske záležitosti v publikácii „Inšpirátor občianskej spoločnosti“ („Inspirator Obywatelski“) ako príklad dobrej praxe v oblasti neformálneho občianskeho vzdelávania.

Prípadová štúdia o Dni stromov bola zahrnutá do publikácie „Rastlina pre planétu. Kampaň Miliarda stromov, ktorú zverejnil UNEP (Environmentálny program OSN) v roku 2008: viac na: <https://www.unep.org/resources/publication/plant-planet-billion-tree-campaign>

Trees for peace
Klub Gaja
Poland

Klub Gaja's "Plant a Tree for Peace" project enrolled young people from 35 countries in Europe, Asia and Central and South America. Based in Poland, Klub Gaja has organized Tree Day on 10 October since 2003, drawing together children, officials and community members in a day of eco-education.

Publikácia "Plant for the Planet. Kampaň miliarda stromov."

Ocenenia

- ▶ 2008 – Jacek Bożek bol ocenený najvyšším vyznamenaním, ktoré udelili Štátne lesy profesionálnym lesníkom za aktivity Klubu Gaja na ochranu životného prostredia a realizáciu programov environmentálnej výchovy ako je Deň stromu.
- ▶ 2010 – Tím Klubu Gaja: Jolanta Migdał, Paweł Grzybowski a Jarosław Kasprzyk získali výročnú cenu Fondu na ochranu životného prostredia a vodného hospodárstva v Katoviciach za dlhodobú a inovatívnu implementáciu a angažovanosť v rámci Dňa stromov.
- ▶ 2013 – Fond pre ochranu životného prostredia a vodné hospodárstvo v Katoviciach ocenil Jolantu Migdalovú, Beatu Tarnawovú a Halinu Sobańskú cenou Green Check za ekologické programy a kampane v rámci 10. ročníka programu.

3.2 Opis partnerstiev

Prvý ročník programu Dňa stromu vznikol v úzkej spolupráci so vzdelávacími inštitúciami, no v priebehu rokov sa program stretol so záujmom ďalších zainteresovaných strán, vrátane samospráv, inštitúcií, spoločenských a profesijných organizácií a podnikov. Každoročne sa na programe zúčastňuje niekoľko stoviek rôznych organizácií z celej krajiny, ktoré vysádzajú stromy a kríky a organizujú rôzne aktivity a kampane na hlavnú tému stromov a okolo nich. Spolupráca medzi rôznymi skupinami a inštitúciami zainteresovaných strán bola od začiatku základom Dňa stromov – budovanie sociálneho kapitálu a umožnenie jednotlivcom oslavovať a vzdelávať o hodnote prírody, ako aj kultúre a histórii. Od prvého ročníka programu (2003) sú Štátne lesy významným partnerom programu. Lesné oblasti podporujú miestne materské školy a školy pri organizovaní podujatí v oblasti výsadby stromčekov, poskytovaním sadeníc alebo environmentálnou výchovou. Program sa už mnoho rokov realizuje pod Čestnou záštitou prezidenta Poľskej republiky, Ministerstva životného prostredia a klímy, Ministerstva národného školstva a Ministerstva poľnohospodárstva.

Spolupráca so vzdelávacími a akademickými inštitúciami

Spolupracujeme ruka v ruke s jasľami, škôlkami, školami, strednými a vysokými školami z celej republiky. Môžu sa prihlásiť do programu a organizovať miestne Dni stromov, ktoré sú okrem sadenia stromov a kríkov, plné rôznych aktivít vrátane vzdelávacích kurzov, výletov, tematických lekcíí, výtvarných, fotografických a literárnych súťaží, výstav, vystúpení, happeningov či outdoorových výprav, ktoré zahŕňajú hľadanie stromov, ktoré sú svedkami histórie a označovanie pamätných stromov.

Deň stromov sa vďaka nášmu spoločnému úsiliu stal kľúčovou udalosťou z hľadiska poľských podujatí, ktoré sa zameriavajú na prírodu a životné prostredie. Mnohé inštitúcie sa do programu zapájajú nepretržite od samého začiatku. Pri príležitosti 20. výročia programu ich Klub Gaja ocenil za ich výnimočnú prácu počas galavečera vo Varšave.

Prípadová štúdia: Príklady spolupráce so vzdelávacími a akademickými inštitúciami

Záhrady pre prírodu

Počas troch rokov spolupráce na projekte „Deň stromu – záhrady pre prírodu“ – spolufinancovanom Nadáciou Drzewo i Jutro – sme v areáli škôl a škôlok v Bystrej, Bestwine, Tychách, Bierzwniku, Sosnowci, Jaworzne a Varšave vytvorili 7 náučných záhrad. Spolu so žiakmi, rodičmi a hosťami sme vysadili pôvodné druhy rastlín a vytvorili sme okrem iného sady, bobuľové záhrady, zeleninové záhrady, dažďové záhrady, senzorické chodníky na terapeutické využitie a vzdelávanie detí a mládeže s kognitívnym postihnutím. Postavili sme hniezdne búbky pre vtáky, veveričky a netopiere, ako aj hmyzie hotely.

Výsadba senzorickej cestičky v rehabilitačnom, vzdelávacom a ošetrovateľskom centre TPD „Heleńów“ vo Varšave

Deň stromov v Multisenzorickom parku v Sosnowci

Multisenzorický park v Sosnowci

Klub Gaja v spolupráci s Areálom špeciálnej školy č.4 už dlhé roky organizuje v rámci programu Dňa stromu v Multizmyslovom parku v Sosnowci rôzne podujatia, na ktoré pozýva obyvateľov, najmä deti a mládež. Už 4 roky sa počas ekologického pikniku organizovaného v spolupráci s Mestom Sosnowiec účastníci zúčastňujú hier v prírode a ekologických workshopov a tiež spoločne ozeleňujú areál parku, čím prispievajú k zvýšeniu biodiverzity a zlepšeniu života zvierat v meste.

Spolupráca s kultúrnymi a umeleckými inštitúciami

Úzko spolupracujeme s knižnicami, kultúrnymi centrami, umeleckými galériami a umelcami z celej krajiny. Realizujeme spoločné projekty, umelecké podujatia, organizujeme workshopy, debaty a prednášky a spoločné oslavy Dňa stromov, a to aj v spolupráci s Národnou knižnicou vo Varšave, Sliezsou knižnicou, Centrom vedeckých informácií a Akademickou knižnicou v Katoviciach, Kultúrnym centrom Służewski vo Varšave, galériou Bielska BWA v Bielsko-Biała a Komunálnym centrom „Promyk” v obci Promyk.

Prípadová štúdia: Príklady spolupráce s kultúrnymi a umeleckými inštitúciami

Galeria Bielska BWA

Spolu s Galeriou Bielska BWA zorganizoval Klub Gaja rôzne podujatia, ktoré spájajú ekológiu a umenie v rámci osláv Dňa stromov vrátane happeningov, vystúpení, malieb a výstav. Jednou z takýchto akcií bola spoločná iniciatíva Klubu Gaja a umelkyne Cecylie Malik, ako aj skupiny miestnych mladých zo Strednej umeleckej školy, ktorí zorganizovali výtvarnú kampaň s dvoma témami: „Zbohom stromom” a „Vitajte na strome”, ktorá bola spojená so zasadením lipy v záhrade Galeria Bielska BWA.

„Dovidenia strom” živé performatívne umenie

Národná knižnica

Počas 13. ročníka osláv Dňa stromov, ktoré sa toho roku niesli pod heslom „Čítali sme stromom“, zorganizovala národná knižnica a Magistrát mesta Varšava spoločné podujatie pod holým nebom v Pole Mokotowskie. Podujatia sa zúčastnili rôzni predstavitelia umenia a kultúry, ktorí pred novovysadenými stromami čítali fragmenty diel významných autorov ako Czesław Miłosz, Halina Poświatowska, Ryszard Kapuściński, T.S. Eliot atď. Program Dňa stromov mal inšpirovať ľudí, aby si všimli prepojenia medzi prírodou a literatúrou. Po celej krajine sa účastníci programu stretli v parkoch a záhradách, aby vybraným stromom prečítali svoje obľúbené literárne diela.

Herečka Maja Ostaszewska číta stromom v Pole Mokotowskie

Stromy venované veľkým osobnostiam a udalostiam

Deň stromov je tiež príležitosťou na výsadbu stromov na pripomenutie si pozoruhodných osobností a historických udalostí. V spolupráci s Národnou knižnicou a Magistrátom mesta Varšava sme vysadili javory v Poli Mokotowskie, ktoré pripomenuli dielo spisovateľa Ryszarda Kapuścińskiego. V Katoviciach sme spolu so Sliezkou knižnicou a mestom Katowice napríklad zasadili vrbu na pamiatku Chopinovho roku a 200. výročia narodenia skladateľa. Vo Varšave sme spolupracovali s Kultúrnym centrom Służew a Varšavskou správou zelene a zasadili sme lipu a dub na pamiatku zosnulej profesorky Marie Janionovej.

Výsadba lipy a duba na pamiatku zosnulej profesorky Marie Janion

Spolupráca s miestnymi samosprávami

Spolupracujeme najmä so samosprávami, ktoré sa prihlásia do programu a organizujú ich miestny Deň stromu. Každoročne spoločne organizujeme inauguráciu programu Dňa stromu v mestách ako Varšava, Katovice, Bielsko-Biała, Sosnowiec, ktoré podporujú primátori týchto miest. Medzi príklady dobrej spolupráce patrí okres Limanowa, Ostrów Wielkopolski, Ostrowiec Świętokrzyski a Mesto Varšava, ktoré organizujú a koordinujú program Dňa stromov vo svojej oblasti a pozývajú obyvateľov, vzdelávacie inštitúcie, verejné inštitúcie a spoločenské organizácie, aby sa zapojili. Účastníci dostanú sadenice stromov a kríkov, ktoré si vysádzajú vo svojich záhradách, pričom v meste sa organizujú kampane na výsadbu stromov, ako aj súťaže, workshopy a ekologické pikniky.

Súťaž Strom roka organizujú vo viacerých mestách Poľska aj samosprávy a organizácie, napr. Varšavský strom roka, Krakovský strom Nowej Huty a Bydgoszczský strom roka a víťazi týchto súťaží sú zaradení do národnej súťaže organizovanej Klubom Gaja.

Prípadová štúdia: Príklady spolupráce s obcami

Tajná záhrada v Bielsko-Biała

Klub Gaja organizuje Deň stromu v Bielsko-Białej v Tajnej záhrade, ktorá bola zriadená na nevyužívanom pozemku miestneho židovského cintorína, pričom spoluprácu tvoria okrem Klubu Gaja aj Židovská náboženská obec v Bielsko-Białej a Mesto Bielsko-Biała. V Tajnej záhrade sa v Gaja Clube konajú rôzne aktivity spájajúce ekológiu, umenie a históriu spolu so špecifickými praktickými aktivitami, ako je sadenie rastlín alebo odstraňovanie invázných druhov. Spolu s umelcami a miestnymi obyvateľmi tam zriaďuje umelecké a land artové inštalácie, vedie vychádzky a organizuje mnoho ďalších aktivít.

Tajná záhrada v Bielsko-Biała

Deň stromov a 25 rokov slobody

12. ročník Deň stromu sa niesol pod heslom "Strom slobody" pri príležitosti osláv 25 rokov slobody pod záštitou prezidenta Poľskej republiky Bronisława Komorowského. Na jednom z predmestí Varšavy vytvoril Klub Gaja spolu s mestom, Štátnymi lesmi a umelcom Waldemarom Rudym symbolický Strom slobody, na ktorý Varšovčania zavesili svoje úvahy napísané na bielo-červených listoch.

Strom slobody vo Varšave

Spolupráca s firmami

Spolupracujeme s firmami a organizáciami, ktoré sa zapájajú do sociálnych projektov súvisiacich s ochranou klímy a biodiverzity, prispievajú k zveľadovaniu zelených plôch a zvyšovaniu ekologického povedomia spoločnosti, zamestnancov a zákazníkov. Podporou programu Deň stromov sa firma zapája do výsadby stromov – zamestnanci a zákazníci sa môžu zúčastniť akcie, získať certifikát o počte vysadených stromov, pomôcť nám pri environmentálnej výchove, rozširovaní zelených plôch, ochrane biodiverzity a klímy.

Značka Davines

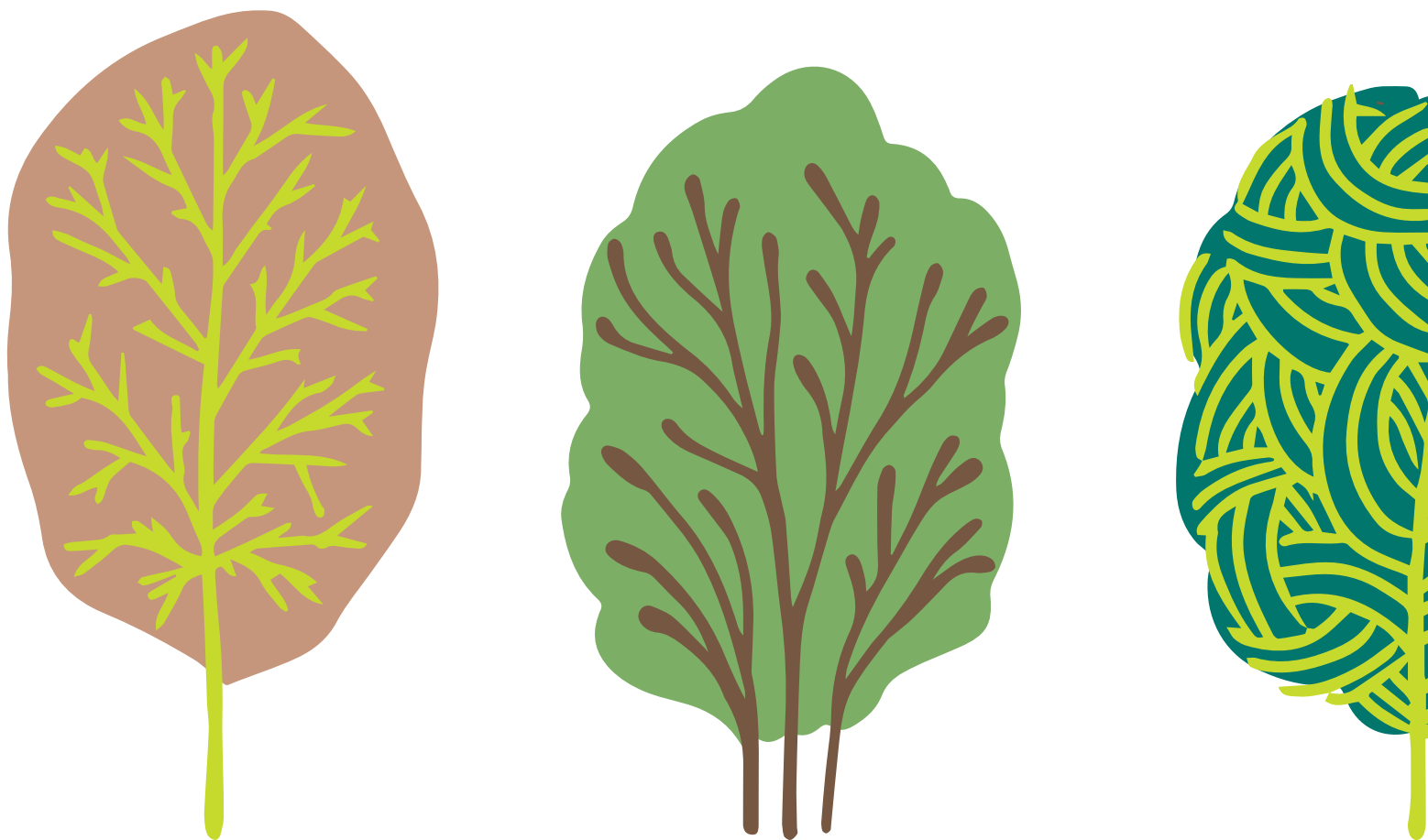
Davines, talianska spoločnosť na starostlivosť o vlasy a pleť, začala svoje partnerstvo s Klubom Gaja v roku 2016 v rámci kampane Deň udržateľnej krásy. Skombinovali sme kampane na výsadbu stromov ako súčasť nášho Dňa stromov s vlastnou kampaňou Davines Land Keeper. Kaderníci Davines Poľsko sa každý rok aktívne zúčastňujú kampaní na výsadbu stromov, najmä tých, ktoré prispievajú k zvyšovaniu biodiverzity lesov. Dokopy sme vysadili viac ako 30 000 stromov, a to aj v oblastiach zdevastovaných po búrke v roku 2017 v Tucholskom lese alebo v jelšových lesoch a mokradiach pohoria Beskydy.

Omnilogy

V rámci 22. ročníka Dňa stromov sme spolu s dobrovoľníkmi z Omnilogy (spoločnosť na digitálnu transformáciu), zástupcami mesta Konin, mladými klimatickými veľvyslancami zo združenia M-LAB a Mestskou radou mládeže v Konine vysadili 50 ovocných stromov a kríkov v mestskom sade, vrátane mišpulí, jabloní, hrušiek, a tiež sme postavili búdky pre vtáky, veвериčky a hmyzie hotely.

EY Global Delivery Services Poľsko

V rámci 22. ročníka Dňa stromov sme v záhrade materskej školy č. 102 vo Vroclave zorganizovali dobrovoľnícke akcie zamestnancov za účasti EY Global Delivery Services Poľsko (spoločnosť podnikových riešení). Záhradu obohatila výsadba 90 nových stromov a kríkov, zeleninová záhrada, hniezdne búdky pre vtáky a veвериčky a domčeky pre voľne žijúce opelovače. V roku 2021 sme v spolupráci s EY a BWA Wrocław Galleries of Contemporary Art sponzorovali a organizovali nástennú maľbu Strom života. Dielo umelkyne Ewy Ciepielewskiej bolo vyrobené farbami čistiacimi vzduch. Odhalenie nástennej maľby sa zhodovalo s celodennou iniciatívou zameranou na výsadbu popínavých rastlín (brečtan obyčajný) na námestí pri galérii.

Spolupráca s mimovládnyimi organizáciami z Poľska i zo sveta

Spolupracujeme s rôznymi občianskymi organizáciami (MVO) z Poľska i zo zahraničia a sme členom viacerých koalícií, vrátane Klimatického partnerstva a Klimatickej koalície. Od roku 2007 sa program Deň stromov zapája do kampane Miliarda stromov pre planétu. Vďaka spolupráci s medzinárodnou organizáciou ASHOKA sa myšlienka programu Dňa stromov, najmä výsadby stromov za svetový mier, rozšírila do 35 krajín. Od roku 2011 sme vďaka spolupráci s Nadáciou Partnerství začali organizovať súťaž Strom roka (tá vznikla v Českej republike) v Poľsku. Poľský víťaz sa každoročne zúčastňuje aj súťaže Európsky strom roka.

Príklady spolupráce

Výsadby v Sliezske

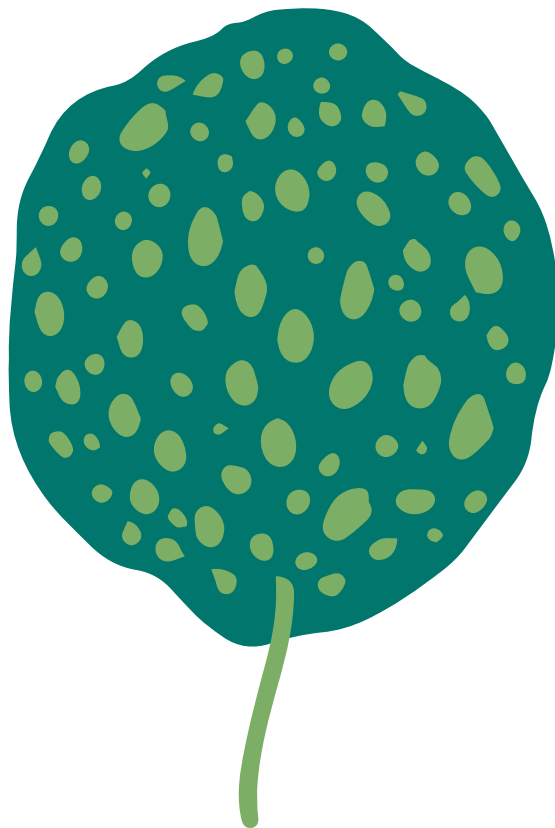
Od roku 2018 spolupracujeme s Fundusz Partnerstwa z Krakova v rámci programu Clean Advantage, vďaka ktorému každoročne organizujeme rôzne akcie na výsadbu stromov a kríkov (program Deň stromov) v mestských častiach Sliezska.

Piknik s klímou vo Varšave

Od roku 2010 je Klub Gaja členom platformy „Partnerstvo pre klímu“, ktorú koordinuje hlavné mesto Varšava. V rámci spolupráce sme sa zúčastnili každoročného vzdelávacieho podujatia pre obyvateľov Varšavy „Piknik s klímou“, v rámci ktorého Klub Gaja propagoval program Dňa stromov a realizoval vzdelávacie workshopy, ako napríklad stavanie búdok pre vtáky a veveričky a hmyzie hotely.

Deň stromov na Islande

Klub Gaja priniesol na Island aj myšlienku programu Dňa stromov. Tri roky sme spolupracovali s komunitnou organizáciou Skógræktarfélag Grindavíkur (Klub lesných škôlok) z Grindavíku a spoločne sme organizovali oslavy Dňa stromov vo Varšave a na Islande. V rámci nášho spoločného projektu sme vysadili takmer 6000 stromov v Poľsku a na Islande.

3.3 Financovanie – Darcovia a vzájomná spolupráca

Program Dňa stromu je spolufinancovaný z rôznych zdrojov, vrátane:

- ▶ **Granty z verejných zdrojov na realizáciu projektov** – vrátane národných zdrojov, napr. Národný fond ochrany životného prostredia a vodného hospodárstva, Fond sociálnych iniciatív, regionálne fondy, napr. Vojvodský fond ochrany životného prostredia a vodného hospodárstva v Katoviciach, samosprávy, napr. v Sosnowci, Bielsko-Biała, Katowice a Nórskech fondov a fondov EHP.
- ▶ **Granty a dary** od podnikov a organizácií, vrátane International Tree Foundation, Drzewo i Jutro Foundation, Life Terra, Troton, Davines, Signify, ALDI Polska, EY Global Delivery Services Poland, Omnilygy. Spolupráca Klubu Gaja a Gaia Club (firma) pri organizovaní rôznych podujatí súvisiacich s Dňom stromov.
- ▶ **Dary od fyzických osôb a verejných zdrojov pridelené prostredníctvom rezervy 1,5 % z dane pre verejnoprospešné organizácie.**

3.4 Model – ako to funguje

Klub Gaja počas celého roka realizuje aktivity v rámci programu Dňa stromov a najmä v priebehu jari a jesene zakladá komunitné záhrady, organizuje rôzne podujatia s partnermi a už roky pripravuje každoročné programové oslavy Dňa stromov v spolupráci s miestnymi samosprávami vo Varšave, Bielsku-Bialej, Sosnowci a Katoviciach.

Každý rok 10. októbra zahajujeme nový ročník programu a sumarizujeme ten predchádzajúci. Pozývame miestne komunity, aby sa zapojili do ďalšieho programu Dňa stromov.

Program je úzko prepojený s každoročne organizovanou súťažou Strom roka – v rámci súťaže Európsky strom roka.

Časový harmonogram:

- september: pozvánka na účasť v ďalšom ročníku programu Dňa stromov. Vyhlásenie súťaží „Čarovný strom“ (o najzaujímavejšie iniciatívy v rámci programu – najväčší počet vysadených stromov, najširšia spolupráca, najzaujímavejšia realizáciu aktivít) a „Strom roka“ (hľadanie stromov s najzaujímavejšou históriou).
- 10. október: celoštátne zahájenie ďalšieho ročníka programu Dňa stromov vo Varšave. Spoločné sadenie stromov s pozvanými hosťami, zástupcami mesta Varšava, veľvyslancami a partnermi programu. Udeľovanie cien v súťažiach programu Deň stromu.
- október – november: miestne oslavy Dňa stromov v celej krajine
- do konca novembra: podávanie prihlášok do súťaží Čarovný strom a Strom roka
- do konca februára: vyhlásenie 16 finalistov súťaže Strom roka v Poľsku
- do konca marca: vyhlásenie víťazov súťaže Čarovný strom. Zasielanie poďakovaní všetkým účastníkom Dňa stromov.
- jún: verejné hlasovanie v súťaži Strom roka
- marec – november: rôzne akcie Klubu Gaja v rámci programu Dňa stromu.

Výskum

Výskum uskutočnený študentmi univerzity SWPs vo Varšave (2017-2018) na cieľovej skupine učiteľov škôl a škôlok z celého Poľska (dvetisíc účastníkov Dňa stromu) ukázal, že 99 % účastníkov považovalo program za užitočný. Aktivity v projekte boli vysoko hodnotené z hľadiska pozitívneho vplyvu. Minimálne 3 roky sa na ňom podieľalo asi 70 % ľudí, čo znamená, že účastníci programu sa k nemu radi vracajú a oceňujú jeho nápady.

3.5 Ročný rozpočet

Vzorový ročný rozpočet – rok 2024

Rozpočet programu Dňa stromu v roku 2024 predstavoval cca. 310 000 PLN (72 550 EUR), a možno ich rozdeliť na tieto zdroje financovania: verejné prostriedky, napr. mestské fondy – 11 %, dary fyzických osôb a výnosy z odvodu 1,5 % z dane pre verejnoprospešné organizácie – 3 %, dary od firiem a organizácií – 86 %.

Okrem toho, v rámci spolupráce medzi Klubom Gaja a Gaia Club LLC, bol rozpočet na aktivity súvisiace s Dňom stromu približne 127 000 PLN (29 720 EUR).

Zamestnanci

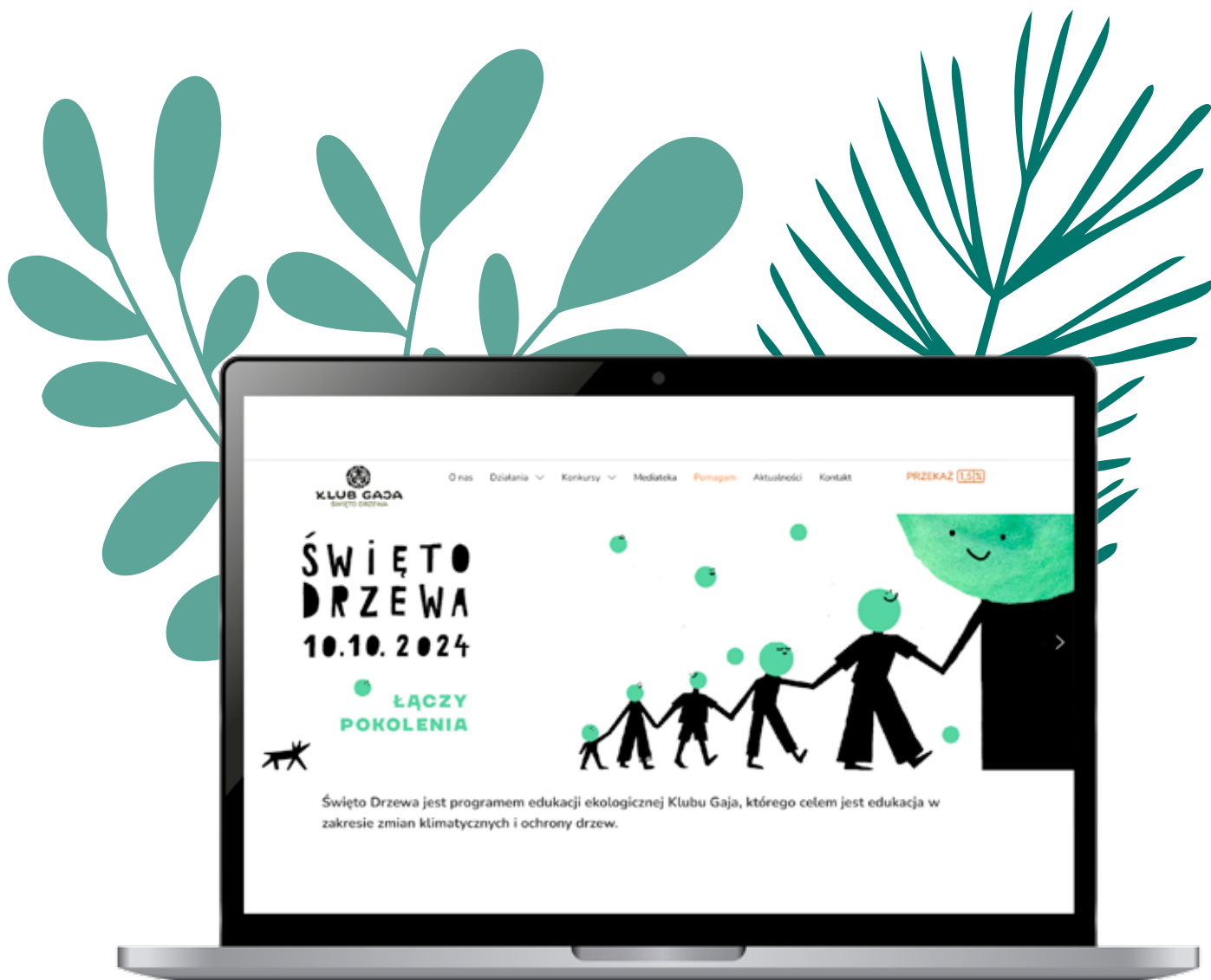
Na programe trvalo pracujú 4 ľudia.

Tím Klubu Gaja v akcii

3.6 Hlavné výsledky

- V Poľsku sme vysadili takmer 1 072 000 stromov a kríkov
- Do programu sa zapojilo viac ako 807 000 ľudí
- Vyrobili sme takmer 2000 prístreškov/búdok pre zvieratá
- Vyzbierali sme viac ako 5 770 ton použitého papiera
- Spolu s miestnymi obyvateľmi a organizáciami sme zachránili niekoľko tisíc stromov pred výrubom
- V rámci súťaže Strom roka sme objavili takmer 200 mimoriadnych stromov dôležitých pre miestne komunity
- V Poľsku sme vytvorili viac ako 30 zelených plôch vrátane parkov, záhrad a náučných chodníkov

Webstránka programu Deň stromov www.swietodrzewa.pl

3.7 Web, sociálne médiá a komunikácia

- ▶ Spolupracujeme s médiami (rádio, TV, časopisy, internetové portály), ktoré informáciami o Dni stromov oslovujú širšie publikum. V rámci programu boli odvysielané pravidelné rozhlasové relácie v celoplošných médiách, napr. Poľský rozhlas a Rádio TOK FM. Spolupracujeme aj s ľuďmi z kultúry a umenia, ktorí sú ambasádormi programu.
- ▶ Hlavnými komunikačnými kanálmi sú: webová stránka **www.swietodrzewa.pl** a stránka Klubu Gaja **www.klubgaja.pl**, stránka, cez ktorú prebieha hlasovanie v súťaži Strom roka **www.drzeworoku.pl**, sociálne siete – Facebook, Instagram, Twitter, YouTube.
- ▶ Tlačové informácie o programe sú zasielané lokálnym a celoštátnym médiám – tlači, rozhlasu, TV, online portálom (vyše 800 e-mailových adries) a našim predplatiteľom (5224 e-mailových adries). V roku 2024 sme rozoslali 28 komuniké súvisiacich s programom a poskytli takmer 40 rozhovorov pre médiá.
- ▶ Na stránke **www.swietodrzewa.pl** je zverejnený online prihlasovací formulár do programu Dňa stromov (**https://zgloszenie.swietodrzewa.pl**), ktorý každoročne vypĺňajú účastníci programu s uvedením informácií o miestach konania aktivít, počte vysadených stromov, počte účastníkov a pod.
- ▶ Počítadlo stromov (**https://licznik.swietodrzewa.pl**), kde účastníci registrujú vysadené stromy.

Plagát z oslavy Dňa stromov v Bielsko-Biala v roku 2024

4. Ďalšie iniciatívy zamerané na stromy

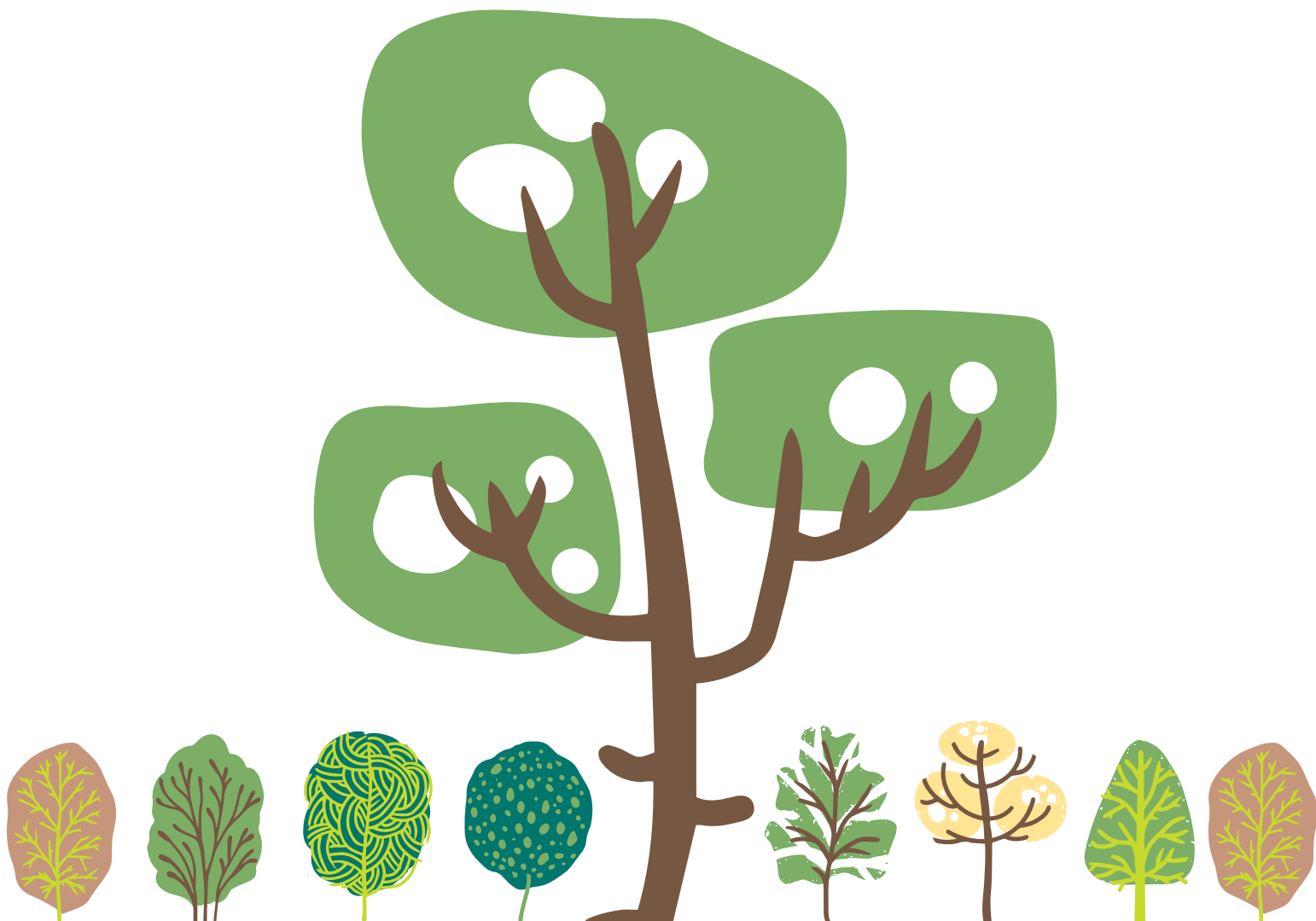
V tejto časti predstavujeme niektoré ďalšie dôležité iniciatívy zamerané na stromy, na ktorých sa podieľajú partneri programu Sadíme budúcnosť.

4.1 Súťaž Európsky strom roka

Začiatky súťaže Európsky strom roka siahajú do Českej republiky a do celoštátnej súťaže Strom roka, ktorú tam po prvýkrát organizovala v roku 2002 Nadace Partnerství. Súťaž Európsky strom roka, ktorá sa dnes organizuje v krajinách po celej Európe, začala naplno v roku 2011. Európske kolo je finále pozostávajúce z víťazov národných kôl. Počet hlasujúcich v národných súťažiach sa v niektorých krajinách zvýšil z tisícok na takmer stotisíc ľudí. Len v európskej súťaži pravidelne online hlasuje najmenej štvrt' milióna ľudí. Každý rok vo februári organizuje online hlasovanie o Európsky strom roka Environmental Partnership Association (EPA). Prvé európske hlasovanie sa uskutočnilo v roku 2011. Odvtedy sa počet krajín zapojených do súťaže zvýšil z 5 na 16.

Logo súťaže Európsky strom roka

Chudobínska borovica – Strážkyňa zaplavenej dediny – víťazka ankety Strom roka Česko 2019 a víťazka súťaže Európsky strom roka 2020. Foto: Marek Olbrzymek

4.1.1 Poslanie a hodnoty súťaže Európsky strom roka

Súťaž Európsky strom roka sa usiluje o:

- ▶ zvýšenie povedomia o vzácnych stromoch v našom okolí, vyhľadáváním a propagáciou starých stromov, ktoré majú svoj príbeh a/alebo ktoré majú spojenie s miestnou komunitou, a tým odovzdať správu, že ide o príklady dedičstva, ktoré nám odovzdali naši predkovia.
- ▶ umožnenie aktívnym občanom starať sa o životné prostredie zdôrazňovaním významu starých stromov v prostredí prírodného a kultúrneho dedičstva, ktoré ich obklopuje a ktoré si zaslúži starostlivosť a ochranu.
- ▶ posilnenie miestnych komunít – posilnením vzťahov medzi ľuďmi a získaním nových vedomostí o prostredí, v ktorom žijú.
- ▶ prepájanie nadšencov stromov do globálnej dediny ľudí so skutočným záujmom o zapojenie sa do symbolických akcií.

4.1.2 Odôvodnenie a vysvetlenie

Väčšina obyvateľov globálnej spoločnosti si uvedomuje hrozby pre naše prírodné prostredie. Biodiverzita ako celok trpí veľkými problémami, ktoré je potrebné riešiť na viacerých úrovniach.

Vzťah ľudí k prírode môže mať rôzne podoby. Prakticky všetci obyvatelia globálnej spoločnosti vnímajú význam lesa a jednotlivých stromov pre udržanie zdravého fungovania ekosystému, ale aj ako dôležité prvky pri definovaní identity krajiny, v ktorej všetci žijeme. Niet pochýb o tom, že vzťah k miestam, v ktorých trávime čas, je úzko spätý s ich stavom, vzhľadom, históriou a vlastnosťami. Stromy sú symbolom krásy, majestátnosti, prírody a pamäti krajiny; na mnohých miestach po celom svete boli uctievané a chránené.

Dračí dub z Lozorna, Strom roka 2022 a vicemajster v súťaži Európsky strom roka 2023. Foto: archív Nadácie Ekopolis

Súťaž prispieva k vyvažovaniu hladu po priemyselnom raste a zachovania kľúčových aspektov sociálnej a environmentálnej udržateľnosti. Stromy spájajú ľudí, aby sa starali o svoju krajinu a chránili ju, čím podporujú miestnu divokú zver. Príbehy stromov budujú hrdosť na miestne prírodné dedičstvo. Kampaň za stromy generuje a spája skupiny aktívnych občanov so záujmom o ochranu životného prostredia, čím pomáha vytvárať aktívnejšiu a uvedomejšiu občiansku spoločnosť. Súťaž o stromy prirodzene pomáha environmentálnym lídrom stať sa úspešnejšími v ich úsilí komunikovať otázky týkajúce sa ochrany prírody a krajiny širokej verejnosti. Súťaž stromov prirodzene priťahuje médiá; nenáročná a nekontroverzná téma stromov vytvára priestor na diskusiu a zdieľanie ďalších aktuálnych a kontroverzejších prípadov spojených s ochranou prírodných zdrojov a bojom proti klimatickým zmenám.

4.1.3 Súťaž

Na dosiahnutie poslania Európskeho stromu roka sa riadime základným princípom. Nehľadáme najstarší, najvyšší, najväčší, najkrajší či najvzácnejší strom. Hľadáme ten najobľúbenejší strom, strom s príbehom, ktorý dokáže zaujať fantáziu. Tieto príbehy spolu s komunitami, pre ktoré sú dôležité, a členmi verejnosti, ktorí sa chcú zapojiť, robia túto iniciatívu tak jedinečnou v tom, ako dokáže spojiť a udržať komunitu pohromade. Pri rešpektovaní týchto zásad by organizátori mali stanoviť podrobné pravidlá prispôbené podmienkam, ktoré môžu platiť na miestnej úrovni.

Doporučené etapy v súťaži Strom roka

- Nominácie stromov.
- Hodnotenie, výber finalistov a ich dokumentácia.
- Verejné hlasovanie.
- Slávnostné oceňovanie víťazov.
- Špeciálny prístup - odborný posudok, ošetrovanie a výsadba nových stromov.
- Nominácia do európskeho finále a vyhlásenie Európskeho stromu roka.

Prípadová štúdia: Miestny strom roka / Súťaž Strom Novej Huty

V Poľsku sa organizujú aj miestne súťaže Strom roka. Prvú takúto súťaž (v roku 2017) zorganizovala komunita mestskej časti Nowa Huta v Krakove z iniciatívy Fondu partnerstva a Kultúrneho centra Norwid. V súťaži hľadajú unikátne stromy, ktoré rozprávajú zaujímavý príbeh, spájajú ľudí a generácie, majú vysokú prírodnú a krajinnú hodnotu a sú dôležité pre obyvateľov Nowej Huty. Súťaž je súčasťou širšej iniciatívy Zelená Nowa Huta s víziou trvalo udržateľného mesta. Nowa Huta je najzelenšia časť Krakova. Je to tiež priestor pre environmentálne iniciatívy, ktoré ukazujú, o čom je myšlienka udržateľného mesta: mesto, ktoré sa stará o ochranu životného prostredia, kultúrne dedičstvo a čisté ovzdušie, podporuje udržateľnú dopravu, environmentálnu výchovu a ekoturizmus, chráni a vytvára zelené plochy a zapája všetky generácie obyvateľov. V roku 2024 získala ocenenie Strom Novej Huty Čerešňa v Mistrzejowiciach.

Partneri: Klub Gaja, Nadácia Spoločnosť na ochranu prírody (Towarzystwo na Rzecz Ochrony Przyrody), Univerzita tretieho veku pri Poľnohospodárskej univerzite, Centrum Senior Activity v Mistrzejowiciach, Nadácia Nové centrum (Fundacja Nowe Centrum), Greenways Poland Association.

Čerešňa v Mistrzejowiciach,
Nowá Huta, Krakov

4.1.4 Nominácie stromov

Vyhlasenie súťaže sa zvyčajne zhoduje s prvým jarným dňom. Nominovať strom môže ktokoľvek – jednotlivci, firmy, komunity, inštitúcie, organizácie. Obsahom nominácie do súťaže Strom roka je najmä príbeh stromu, fotografie, popis miesta, kde strom rastie, a jeho botanické vlastnosti. Hlavnými kritériami, ktoré rozhodujú o tom, že sa strom stane jedným z finalistov, je jeho príbeh a spojenie s ľuďmi a komunitou.

4.1.5 Výber finalistov a ich dokumentácia

Porota zložená z odborníkov na botaniku alebo dendrológiu má zo všetkých nominácií vybrať istý počet finalistov. Finalistov sa snažia vyberať zo všetkých krajov krajiny, aby sa do finálovej voľby mohlo zapojiť čo najviac ľudí. Neskôr tím organizátorov a profesionálny fotograf navštívi každého z finalistov, nafotí ich, natočí video a stretne sa s tými, ktorí strom nominovali. Organizátori pri tejto príležitosti radi nominujúcim, ako získať čo najviac hlasov potrebných na víťazstvo „ich“ stromu. Fotografie zhotovené počas týchto stretnutí sú použité na putovnej výstave, ktorá putuje po krajine s cieľom propagovať súťaž či vo všeobecnej kampani počas hlasovania.

*Buk Srdce záhrady v arboréte
Wojślawice, Víťaz Strom roka 2023
v Poľsku a víťaz súťaže Európsky strom
roka 2024. Foto: Bożka Piotrowska,
archív Klubu Gaja*

*Dub Fabrykant v Lodži, v roku 2022 získal
titul Strom roka Poľsko a v roku 2023 obhájil
titul prvenstva v súťaži Európsky strom roka.
Foto: archív Klubu Gaja*

▶ Verejné hlasovanie

Hlasovanie je verejné a prebieha rôznymi formami: online (Facebook alebo webová stránka), prostredníctvom textových správ, hlasovacími lístkami atď. Jedným z odporúčaní do budúcnosti je zaviesť spoplatnené hlasovanie, aby každý, kto sa zúčastní, skutočne daroval peniaze na výsadbu stromov.

▶ Slávnostné ocenenie víťazov

Podujatie sa zvyčajne spája s národnými alebo Európskymi oslavami Dňa stromov. Je to dôležitá príležitosť pre všetkých miestnych nominujúcich a podporovateľov jednotlivých prihlášok stromov, sponzorov a organizátorov, aby sa stretli a uctili si stromy a úžasné príbehy súvisiace s každým z nich.

▶ Špeciálna starostlivosť a výsadba

Ocenením pre víťazný strom, je zvyčajne odborná starostlivosť a ošetrovanie víťaza certifikovanými arboristami a pod. Súčasne je takéto ošetrovanie verejnou udalosťou, na ktoré sú pozvaní nominujúci, komunita, ktorá má k stromu vzťah, žiaci a študenti miestnych škôl, zamestnanci samosprávy či iné zainteresované strany.

▶ Nominácie do európskeho finále a vyhlásenie Európskeho stromu roka

Každý národný víťaz Stromu roka je automaticky nominovaný do európskeho finále. Zámerom európskeho kola je vyzdvihnúť súťaž príbehov o stromoch z rôznych krajín, ako symbol nášho vzťahu k rôznorodým miestam a prostrediam, kde žijeme. Okrem toho súťaž Európsky strom roka spája nadšencov stromov a tým podporuje globálne spoločenstvo ľudí so spoločnými záujmami.

4.1.6 Vlastníctvo značky

The Environmental Partnership Association (**EPA, www.environmentalpartnership.org**) vlastníkom značky Európsky strom roka. Značka môže byť použitá na propagáciu podujatí a súťaží Strom roka na miestnej úrovni s priamym účelom propagácie hodnôt a poslania Stromu roka. Značka je chránená podľa medzinárodného práva a jej zneužitie bude stíhané a môže byť predmetom súdneho sporu o náhrady škody.

**environmental
partnership**
association

Logo EPA

Viac informácií: www.treeoftheyear.org

4.2 Ďalšie iniciatívy zamerané na stromy

V rámci Environmental Partnership Association spolupracujeme s americkými programami Clean Advantage™ a GreenPrint™. Sú to programy, ktoré sa zameriavajú na znižovanie emisií uhlíka, s cieľom implementovať rôzne projekty kompenzácie uhlíka na rôznych miestach v Českej republike, na Slovensku, v Poľsku a Maďarsku.

Clean Advantage™ je program, ktorý automaticky kompenzuje emisie oxidu uhličitého a iných skleníkových plynov investovaním do širokej škály zalesňovania, alternatívnej energie, biomasy a ďalších projektov lokálne i globálne. Podporuje aj miestne enviro projekty, ako je výsadba stromov, čistenie parkov, školské projekty a podobné iniciatívy v oblasti udržateľnosti v Českej republike, na Slovensku, v Poľsku a Maďarsku. Spoločne tieto investície a partnerské iniciatívy umožňujú Clean Advantage™ automaticky poskytovať udržateľné riešenie pre spoločnosti, zamestnancov a komunitu ako celok (viac informácií: www.cleanadvantageprogram.com).

Logo Clean Advantage™

GreenPrint™ zvyšuje dobrú povesť spotrebiteľov, predaj a ziskovosť a zároveň podporuje udržateľnosť a vytvára pozitívny vplyv na naše životné prostredie pre popredné svetové maloobchodné značky palív, vozového parku a produktov. Pomáhajú neziskovým organizáciám, firmám a komunitám na celom svete s projektmi uhlíkovej kompenzácie rôznych štandardov a typov, aby pomohli splniť ich ciele v oblasti znižovania emisií uhlíka a dopyt spotrebiteľov.

4.2.1 Iniciatíva 3 miliardy stromov

Ide o európsku iniciatívu vysadiť 3 miliardy stromov do roku 2030 v EÚ ako prostriedok na sekvestráciu CO₂, a teda príspevok k zmierneniu zmeny klímy. Ide o program Európskej komisie v spolupráci s Európskou environmentálnou agentúrou, zriadený ako súčasť Zelenej dohody EÚ a Stratégie biodiverzity EÚ do roku 2030. Ako sa uvádza v informačných materiáloch o programe, Európska komisia proces uľahčuje, motivuje, počíta a monitoruje, ako aj poskytuje politickú a technickú podporu, komunikáciu a označovanie. Vysadené stromy je možné zaregistrovať prostredníctvom webovej aplikácie MapMyTree dostupnej na: **MapMyTree web app**. Nadácia Partnerstvo sa stala partnerom iniciatívy a zaregistrovala stromy v databáze.

zdroj:
<https://mapmytree.eea.europa.eu>

Viac informácií: forest.eea.europa.eu/3-billion-trees/introduction

4.2.2 Life Terra

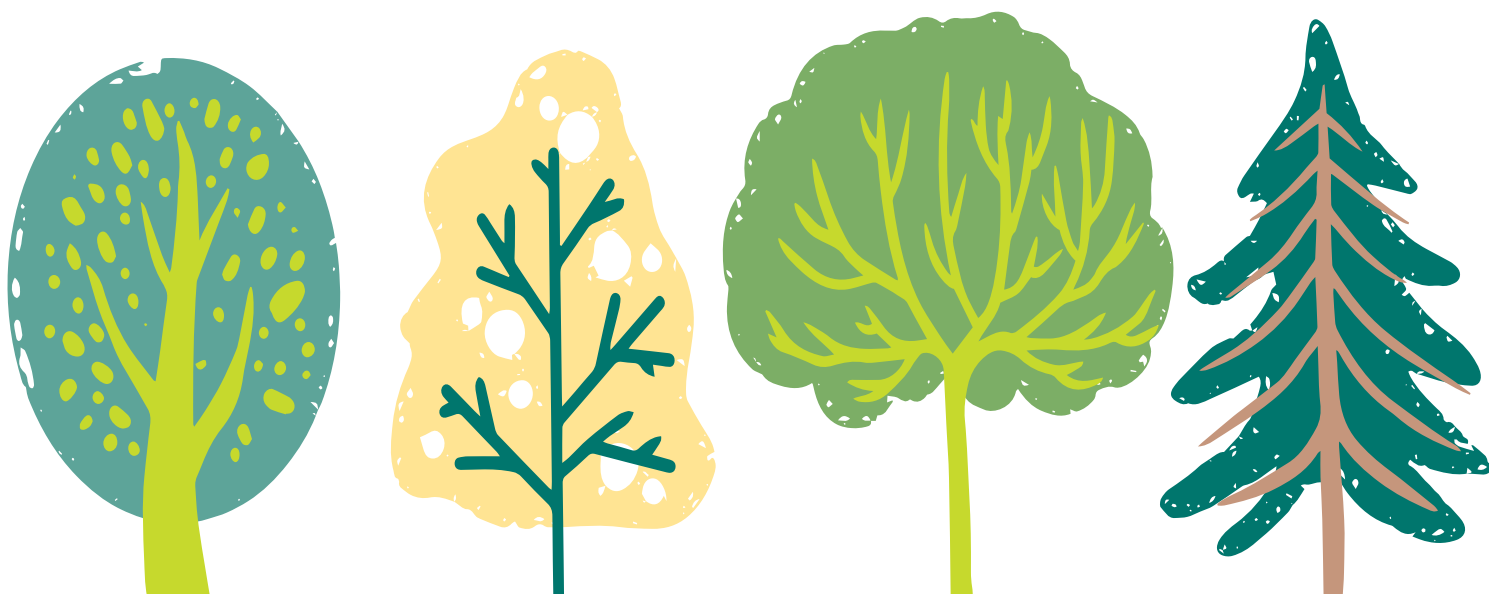
Ďalšou platformou organizácií na pestovanie stromov v Európe je Life Terra s cieľom vysadiť 500 miliónov stromov v Európe. Projekt riadi nadácia Life Terra Foundation so sídlom v Holandsku a spolufinancuje ho Európska komisia prostredníctvom programu LIFE. Partnermi tejto iniciatívy sú Klub Gaja a Nadácia Partnerstvo.

zdroj: *webová stránka Life Terra*

Nadácia Life Terra spolu s Nadáciou Partnerstvo koordinuje Európsky deň výsadby stromov, ktorý sa začal na jeseň v roku 2024. Európsky deň výsadby stromov je hnutie, ktorého cieľom je vytvoriť čo najväčšiu synergiu a zjednotiť komunity v celej Európe spoločným sadením stromov. Ako vysvetľujú organizátori na svojej webovej stránke: „Od samospráv, firiem, mimovládnych organizácií až po jednotlivcov, všetci spájajú svoje sily v spoločnom úsilí v boji proti klimatickým zmenám prostredníctvom jednoduchého, ale účinného aktu vysádzania stromov“.

Viac informácií: www.lifeterra.eu, www.treeplantingday.eu

Bielovežský prales. Foto: Małgorzata Klemens

4.3 Zastavte ťažbu v Bielovežskom pralesi (prípadová štúdia z Poľska)

O Bielovežskom pralesi

Bielovežský prales, ktorý sa nachádza na hranici medzi Poľskom a Bieloruskom, je jednou z posledných a najväčších pôvodných častí pralesa v Európe, ktorý kedysi pokrýval veľkú časť kontinentu. Toto miesto svetového dedičstva UNESCO je známe svojou bohatou biodiverzitou a slúži ako kľúčové útočisko pre mnohé druhy flóry a fauny vrátane zobra európskeho, ktorý je najťažším a najväčším suchozemským cicavcom na kontinente. Les má rozlohu asi 1500 kilometrov štvorcových a vyznačuje sa zmesou pralesa, lúk a mokradí. Charakterizujú ho vysoké stromy, ktoré majú v priemere 130 rokov, vrátane druhov ako dub, smrek a borovica. Jedinečný ekosystém lesa je domovom rôznych voľne žijúcich živočíchov vrátane vlkov, rysov, jeleňov a viac ako 250 druhov vtákov, čo z neho robí životne dôležitú oblasť v záujme ochranu.

Tábor pre Bielovežský prales

Stop ťažbe

V roku 2016 sa Bielovežský prales stal dejiskom obrovských verejných protestov proti jeho ničeniu, ktoré vyvolala rozsiahla ťažba dreva v dôsledku rozhodnutia Ministerstva životného prostredia pod zámienkou boja proti lykožrútcovi smrekovému (*Ips typographus*).

Protesty začali vytvorením Koalície mimovládnych organizácií pod názvom "Milujeme Bielovežský prales" (v poľštine Koalicja Kocham Puszczy). Táto skupina organizácií¹ vyhlásila petíciu adresovanú premiérovi krajiny, apelujúc na nevyhnutný zásah v tejto veci a zastavenie nárastu ťažby dreva v Bielovežskom pralesi. V priebehu troch mesiacov podpísali túto petíciu státisíce poľských občanov.

Skupina niekoľkých mimovládnych organizácií, združujúcich právnikov, prírodovedcov, aktivistov, podala oficiálnu sťažnosť Európskej komisii, v ktorej oznámila porušenie zákona rozhodnutím poľského ministra životného prostredia.

Na jar roku 2017 sa do lesa dostala ťažká ťažobná technika – pod zámienkou „boja proti podkôrnemu hmyzu“, aby úrady dali zelenú devastácii lesa – a začalo sa s devastáciou najzachovalejších prastarých lesov v Európe.

Slovenskí a českí aktivisti podporujú zachovanie Bielovežského lesa

V máji 2017 sa na scéne okamžite objavili ochrancovia lesa – aktivisti z organizácií ako Dzika Polska, Greenpeace a Dielňa pre všetky bytosti, ako aj množstvo nezávislých aktivistov a jednotlivých občanov, aby sa zišli v Bielovežskom pralesi a vytvorili Tábor pre Bielovežský prales (v poľštine: Obóz dla Puszczy, vid' <https://vimeo.com/224700169>). Spoločne organizovali pokojné blokády ťažobných operácií od mája do septembra 2017. Protesty sa však čoskoro rozšírili po celom Poľsku – v mnohých poľských mestách sa konalo nespočetné množstvo demonštrácií podporovaných európskymi organizáciami a aktivistami.

Tábor pre Bielovežský prales bol ľudovým hnutím zameraným na zvýšenie povedomia a mobilizáciu podpory pre ochranu Bielovežského pralesa. Tábor slúžil ako platforma pre aktivistov, výskumníkov a nadšencov prírody na zhromažďovanie, zdieľanie vedomostí a zapájanie sa do praktických ochranných aktivít, a to všetko pri presadzovaní ochrany tohto jedinečného ekosystému. Bol to čas maximálnej účasti dobrovoľníkov vrátane študentov, ekologických aktivistov a milovníkov prírody, ktorí chceli prispieť k snahám o ochranu a dozvedieť sa viac o význame Bielovežského pralesa.

¹ Koalíciu založili: Nadácia Divoké Poľsko (Fundacja Dzika Polska), ClientEarth – Právnici pre Zem (ClientEarth – Prawnicy dla Ziemi), Nadácia Greenmind (Fundacja Greenmind), Greenpeace Poľsko (Greenpeace Polska), Združenie Dielňa pre všetky bytosti (Stowarzyszenie Pracownia na Rzecz Wszystkich Istot) a WWF Poľsko (WWF Polska). Zdroj: www.kochampuszcze.pl

Hodnoty Tábora pre Bielovežský prales²

Protest na ochranu Bielovežského pralesa počas summitu UNESCO v Krakove, 2017

Demokracia

Spoločne diskutujeme a rozhodujeme. Snažíme sa používať konsenzus, nie prieskumy mienky, aby sme sa vyhli odcudzeniu jednotlivcov a budovaniu konkurenčných frakcií. Do rozhodovacieho procesu sa môže zapojiť každý. Vyžaduje si to transparentnosť.

Chýbajúca hierarchia

Nikto nevládne jeden nad druhým. Nemôžeme vnucovať svoju vôľu iným, pretože všetci sú si rovní. Nemáme generálneho riaditeľa ani predstavenstvo, ktoré riadi skupinu, plánuje alebo preberá zodpovednosť za naše činy. Potrebujeme však koordinátorov, mediálnych rečníkov – to sú jednotlivé roly, ktoré prispievajú k nerovnomernému rozdeleniu nových kapacít, pozícií, prestíže.

Solidarita

Nikoho nenecháme za sebou s jej/jeho problémami. Čelíme mnohým represívnym akciám a musíme sa navzájom podporovať, aby sme ich prekonali.

Nenásilie

Ako vnútorne, tak aj navonok, verbálne aj fyzicky – nenásilie je našim základným nastavením mysle. Fyzická sila, agresivita, nátlak – čelíme im pri jednaní s úradmi a v tejto oblasti s nimi nemôžeme (a ani nechceme) súťažiť. Naša sila je v solidarite, vytrvalosti, mobilizácii a zmysle pre humor.

Bez loga

Po roku 2017 sa niektorí ľudia rozhodli zostať v srdci Bielovežského pralesa a pracovať v oblasti ochrany prírody a environmentálnej výchovy. Umožnili to predovšetkým Adam Wajrak, environmentálny novinár a Nuria Selva, environmentálna vedkyňa, ktorá aktivistom darovala vlastný majetok – budovu starej školy v obci Teremiski. Prvou iniciatívou tejto skupiny bolo založiť Miestny informačný bod Bielovežský prales, centrum pre návštevníkov prichádzajúcich do Bielovežského pralesa, ktoré ponúka miesto na stretávanie pre miestnu komunitu aj pre návštevníkov.

² Zdroj: text dr. Jakuba Roka, jedného z aktivistov zapojeného do budovania Tábora pre Bielovežský prales.

Ťažba bola nakoniec zastavená po rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie v novembri 2017. V apríli 2018 Súdny dvor oznámil svoj rozsudok, že rozhodnutie o zvýšení ťažby v lese bolo nezákonné³ z hľadiska smerníc EÚ o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín, ako aj o ochrane voľne žijúceho vtáctva a vyhlásení lokality Natura 2000.

Čo sa stalo potom?

Po roku 2017 sa niektorí ľudia rozhodli zostať v srdci Bielovežského pralesa a pracovať v oblasti ochrany prírody a environmentálnej výchovy. Umožnili to predovšetkým Adam Wajrak, environmentálny novinár a Nuria Selva, environmentálna vedkyňa, ktorá aktivistom darovala vlastný majetok – budovu starej školy v obci Teremiski. Prvou iniciatívou tejto skupiny bolo založiť Miestny informačný bod Bielovežský prales, centrum pre návštevníkov prichádzajúcich do Bielovežského pralesa, ktoré ponúka miesto na stretávanie pre miestnu komunitu aj pre návštevníkov.

Ďalšie dôležité projekty na ochranu stromov a klímy v Poľsku

- **Lesy a občania** (poľsky: Lasy i Obywatele) – mapa poľských lesov a hnutí za stromy, ku ktorej sa môže pripojiť a spoluvytvárať: lasyobywatele.pl.
- **Spoločný les** (poľsky: Wspólny Las) – organizovanie každoročného podujatia, lesného festivalu upozorňujúceho na iný problém alebo výzvu, ktorej čelí poľská príroda: wspolnylas.pl.
- **Čas na les** (poľsky: Czas na Las) – program pre výsadby a kalkulačka kompenzácie CO₂ prevádzkovaná nadáciou Aeris Futuro Foundation: aerisfuturo.pl/program/czas-na-las
- Zelené premeny a participatívne projekty nadácie **Sendzimir Foundation** (v poľštine: Fundacja Sendzimira): sendzimir.org.pl

Združenie Dom prírody a kultúry

V roku 2021 aktivisti, ktorí sa rozhodli zostať, založili združenie, aby mali väčší vplyv a mohli hovoriť o dani v Bielovežskom pralesi. Združenie sa volá Dom prírody a kultúry (poľ. Dom Przyrody i Kultury, DoPiK). DoPiK slúži ako miestne prírodné komunitné centrum, vzdelávacie centrum, miesto otvorené stretnutiam, kultúrnym aktivitám a workshopom, lesným táborom, kde sa konajú aj rôzne typy miestnych, susedských iniciatív, ponúka priestor na stretnutia miestnych obyvateľov a miestnych organizácií, a navyše prináša bohaté a veľmi rozmanité skúsenosti svojich členov a ich sietí priateľov z oblastí Bielovežského pralesa, ako aj z celého Poľska.

Od roku 2018 sa DoPiK každý rok spája s externými dobrovoľníkmi a členmi miestnej komunity a organizuje "Wild is Beautiful", festival prírody, kultúry a komunity. V predchádzajúcich dvoch rokoch – 2016 a 2017 – bol festival organizovaný ako stretnutie pre nadšencov prírody a bol venovaný pamiatke zosnulého Janusza Korbela, environmentalistu, ktorý založil sociálne hnutie venované ochrane Bielovežského pralesa pred ťažbou dreva.

³ K nahliadnutiu: curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=201150&pageIndex=0&doclang=PL&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=330757

DoPiK je hlboko zakorenený v miestnej sociálnej a prírodnej štruktúre, a preto je pre združenie základom spolupráca na viacerých úrovniach s obyvateľmi obce Białowieża a celého lesného regiónu. Obzvlášť sa zaujíma o hľadanie nových foriem inkluzívnej spolupráce, čo je stále veľká výzva na takom jedinečnom mieste, kde sa veľmi odlišné svety, perspektívy, sociálne skupiny, kultúry, história, skúsenosti a túžby zhodujú a často stretávajú. Denne spolupracuje s miestnymi skupinami vidieckych žien, rôznymi združeniami a inštitúciami, z ktorých mnohé pôsobia v obci (vrátane Bielovežského národného parku, niekoľkých veľkých medzinárodných výskumných ústavov, kultúrnych centier, detského domova a iných).

Všetky fotografie pochádzajú z Facebookovej stránky: [www.fb.com/dlapuszczy](https://www.facebook.com/dlapuszczy)

Pozrite si film o aktivistoch v Bielovežskom pralesi: youtu.be/YHNCyhiQdNA?feature=shared

Dub Dunin - Strážca Bielovežského pralesa, víťaz ankety Strom roka 2021 v Poľsku a Európsky strom roka 2022. Zdroj: archív Klubu Gaja

Časť III

Sadíme budúcnosť v strednej Európe |
Manuál implementácie

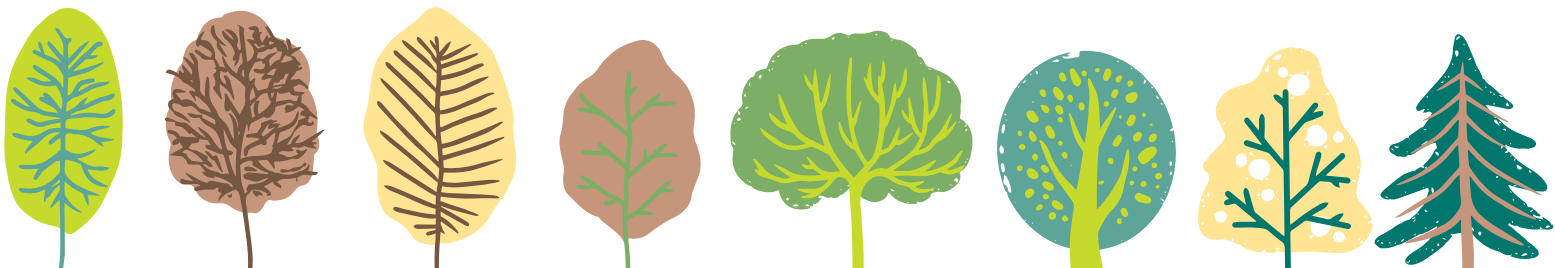
1. SWOT ANALÝZA

Silné stránky

- ▶ Iniciatíva môže spájať ľudí, komunity, inštitúcie a využívať spoluprácu na dosiahnutie spoločného cieľa.
- ▶ Program je založený na energii miestnych lídrov, zapojení občanov (komunity a aktívni ľudia sú tým článkom, ktorý spája programy v jednotlivých krajinách).
- ▶ V ČR: sú zapojení veľkí hráči/rozhodujúci činitelia z verejných inštitúcií. Program má silnú podporu od podnikov, ktoré chápu, že sú súčasťou riešenia klimatických zmien.
- ▶ Na SK: program využíva silu komunit a dobrovoľníkov. Na výsadbe a na starostlivosti o stromy sa podieľajú starostovia obcí a miest.
- ▶ V PL: existuje široká základňa vedomostí a skúseností v oblasti environmentálnej výchovy o stromoch, ktorá zahŕňa všetky generácie, najmä mladých ľudí; rozprávanie o stromoch čerpá z histórie, kultúrneho dedičstva a umeleckého prejavu.
- ▶ Sme dlhodobí partneri so silnými vzťahmi založenými na dôvere a spoločných hodnotách. Máme znalosti, skúsenosti a partnerov.
- ▶ Ako sieť máme mnoho európskych/mezinárodných prepojení – vytváranie sietí, výmena know-how, zdroje.

Slabé stránky

- ▶ Rôzne situácie v každej krajine týkajúce sa vlastníctva pôdy, štruktúry hospodárenia s pôdou, politik na miestnej aj štátnej úrovni.
- ▶ Nedostatočný monitoring výsadby stromov; chýbajúci spoločný systém registrácie vysadených stromov (na národnej a stredoeurópskej úrovni).
- ▶ Nedostatok nástrojov/inštitucionálnej podpory na meranie a výmenu informácií o výsadbe stromov a potrebách výsadby/starostlivosti o stromy; neschopnosť štátnych inštitúcií rýchlo reagovať na aktuálne potreby a príležitosti.
- ▶ Existujú aj iné konkurenčné iniciatívy v oblasti výsadby stromov, ktoré nie sú ochotné spolupracovať.
- ▶ Naďalej existuje väčší dopyt po výsadbe stromov, ako sme schopní reálne podporiť, s tým súvisiaci nedostatok finančných / ľudských / politických zdrojov na miestnej, národnej a medzinárodnej úrovni.

Príležitosti

- ▶ Stromy spájajú ľudí naprieč všetkými spektrami (politické, ekonomické, generačné). Program môže byť veľkou príležitosťou v časoch, keď sa naše spoločnosti čoraz viac polarizujú.
- ▶ Zastrešujúce posolstvo programu spája tri hlavné témy: Stromy – Demokracia – Sloboda.
- ▶ Rozdiely medzi krajinami môžu byť príležitosťou na využitie rôznych modelov, stratégií ako postupovať – šanca nájsť nové cesty, nové možnosti.
- ▶ Spoločný komunikačný cieľ nie je založený len na kvantifikácii vysadených stromov, ale aj na kvalite výsadby a prínose nových postupov a nových tém (napr. výsadby v agrolesníctve v rámci regeneratívneho poľnohospodárstva, environmentálna výchova).
- ▶ Zdieľanie osvedčených postupov.
- ▶ Je tu príležitosť mať väčší hlas, vrátane vstupov do programov DG pre životné prostredie, ako sú 3 miliardy stromov atď.
- ▶ Možnosť realizovať menej radikálne environmentálne opatrenia.

Hrozby

- ▶ Neistá globálna situácia týkajúca sa politik v oblasti zmeny klímy, ako je Zelená dohoda; riziko oživenia celosvetových politik zameraných na prinavrátenie fosílnych palív ako zdroja energie a bagatelizovanie významu klimatickej krízy.
- ▶ Negatívny tlak na environmentálne mimovládne organizácie a aktivistov.
- ▶ Slabé inštitúcie neschopné spolupracovať.
- ▶ Rastúca polarizácia spoločností, ktorá ohrozuje kolaboratívne, pozitívne komunitné akcie.
- ▶ Nestabilná politická situácia v niektorých krajinách (napr. na Slovensku) ohľadom demokracie a organizácií občianskej spoločnosti.
- ▶ Rast radikálnej občianskej angažovanosti namiesto spoločných akcií na celom svete.
- ▶ Absencia národných a globálnych lídrov zapojených a zaviazaných k priamym environmentálnym aktivitám.

2. Posolstvo

- ▶ Stromy spájajú ľudí a komunity, i generácie.
- ▶ Stromy prinášajú pozitívne správy a sú zakorenené v kultúre a histórii.
- ▶ Výsadba stromov nie je len o kvantite, ale aj o kvalite výsledkov.
- ▶ Výsadba stromov komunitami je spôsob liečenia spoločnosti a budovania spojení a mostov.
- ▶ Stromy sú holistické – súvisia s prírodou, históriou, kultúrou.
- ▶ Stromy = Demokracia = Sloboda.

Komunikačný cieľ

Naším cieľom je vytvoriť hnutie – nie je to len jednoduché sadenie stromov, je to viac než to. Je to emócia, ľudia sa pridajú, ak cítia potrebu alebo spojenie, zapojenie, angažovanosť, ľudia potrebujú cítiť, že musia niečo urobiť.

3. Spoločné princípy

1. Iniciatíva Sadíme budúcnosť je zameraná na výsadbu v otvorenej krajine, mimo les – na vidieku a v mestách, kde sú stromy potrebné.
2. Program podporuje výsadbu pôvodných druhov stromov a stromov, ktoré sa prispôbujú klimatickým zmenám, ako aj stromov dostupných v blízkosti výsadby (najbližšie možné; prístup nulového počtu kilometrov). Je dôležité zvyšovať odolnosť vidieka a miest, ako aj kvalitu krajiny, v ktorej žijeme.
3. Výsadba stromov prispieva nielen k zmierňovaniu dôsledkov zmeny klímy a adaptácii na podnebie, ale aj k prevencii erózie pôdy a k ochrane a obnove biodiverzity na vidieku a v mestách.
4. Starostlivosť o stromy po výsadbe je neoddeliteľnou súčasťou programu.
5. Svoje aktivity zameriavame na komunity – do programu sú zapojené komunity, dobrovoľníci, aktívni občania zo všetkých generácií. Iniciujeme spoluprácu so samosprávami, inštitúciami, školami a podnikmi, nadväzujeme partnerstvá medzi rôznymi zainteresovanými stranami za účelom výsadby a ochrany stromov.
6. Program má dôležitú vzdelávaciu zložku a jeho podstatnou súčasťou sú aktivity environmentálnej výchovy. Hlavným cieľom je zvýšiť povedomie o význame stromov a vybaviť účastníkov vedomosťami a získaním množstva informácií o funkciách, ktoré stromy plnia pri udržiavaní života.
7. Iniciatíva je založená na zdieľaní osvedčených postupov a poznatkov.
8. Dlhodobým princípom je dosiahnutie kritického množstva vysadených stromov (mimo lesov), ako aj kritického množstva vedomostí o výsadbe stromov, starostlivosti o stromy a výchove stromov.
9. Sadenie stromov podporuje demokratické hodnoty – je to veľmi efektívny spôsob, ako integrovať spoločnosť na všetkých úrovniach a spájať ľudí navzájom.

Sadíme budúcnosť (Planting Our Future) je stredoeurópska iniciatíva pozostávajúca z národných programov výsadby stromov založených na spoločných princípoch.

“Planting Our Future” v národných jazykoch:

v českom jazyku: **Sázíme budoucnost**

v slovenskom jazyku: **Sadíme budúcnosť**

v poľskom jazyku: **Sadzimy przyszłość**

ostatné – napr.: ukajinský jazyk: **Саджанці для майбутнього**

Typy výsadiieb

Zdroj: www.sazimebudoucnost.cz

Názov	Opis	Prečo ich vysádzať?
<p>Solitéry</p> 	<p>Solitérny strom. Osamelý strom, ktorý dominuje v poli, záhrade, na ulici či v parku, kde stojí. Vytvára jedinečnú atmosféru a genius loci miesta, kde rastie. Zelený a tichý domov pre vtáky a hmyz. Je stredobodom každej komunity, živým kompasom a dlhotrvajúcim zdrojom života a pamäti.</p> <p>Tieto stromy chápeme ako symboly kultúrnej a prírodnej krajiny.</p> <p>V čoraz horúcejšom lete však každý ocení tieň týchto zelených obrov. Auto zaparkované v tieni stromu vyhráva nad autom zaparkovaným na rozpálenej ulici. Strom je prírodná klimatizácia, ktorá nám funguje úplne zadarmo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Sú jednoducho nádherné! Neoceniteľný vplyv majú aj na zdravú klímu. ● Zachytávajú prach a iné škodlivé látky. ● Počas celého roka poskytujú jedinečný domov mnohým ďalším organizmom. Bez nich by nemohli prosperovať ani vtáky, ani včely. ● V mestách a na vidieku zabraňujú rýchlemu odtoku vody po výdatných dažďoch. ● Dokážu absorbovať CO₂, ktorý pumpujeme do ovzdušia a ktorý výrazne otepluje celú Zem.
<p>Aleje</p> 	<p>Cesty lemované stromami. Trasy, ktoré nás bezpečne dovedú domov. Vlny zvukov a vôní, baldachýn za baldachýnom, pod ktorým sa môžeme prechádzať zdanlivo donekonečna. Či už pozostáva z jedného druhu alebo kvitne rôznymi farbami, je nepostrádateľným doplnkom k blízkym riekam a potokom. Je to živá hranica, ktorá sprevádza všetky dobré cesty. Prírodzene rozdeľuje krajinu a pomáha ľuďom zorientovať sa, či už v mestách alebo v prírode. Tradičia cestičiek a ciest lemovaných stromami siaha až do obdobia baroka, kedy boli vytvorené, aby poskytovali tieň prechádzajúcich vojskám.</p> <p>Pri výsadbe stromoradií popri ceste je potrebné zachovať dostatočnú vzdialenosť od okraja. Malo by to byť minimálne 5 až 9,5 metra, aby stromy nebránili prejazdu vozidiel. Bohužiaľ, aj keď sú tieto normy zavedené, iné faktory prispeli k tomu, že v súčasnosti je pre urbanistov menej pravdepodobné, že budú vysádzať stromy pozdĺž hlavných ciest. To znamená, že rady stromov zdobiacich cesty a ulice nie sú jedinou možnosťou; stromy vysadené v rade sa môžu bez problémov integrovať s inými prvkami krajiny vrátane potokov a iných nábreží, hraníc polí, chodníkov a chodníkov.</p> <p>Tieto stromy vytvárajú jedinečnú krajinu, ktorá bola v posledných rokoch ničená ich výrubom v súvislosti s bezpečnosťou na cestách.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Pomáhajú vodičom a cyklistom lepšie sa zorientovať. ● Vytvárajú blahodárny tieň a poskytujú ochranu pred nadmerným teplom. ● Blokujú hluk a znečisťujúce látky z cestnej dopravy. Chránia naše domovy najmä tam, kde je hustá cestná premávka. ● Uľahčujú zvieratám pohyb a hľadanie domovov v intenzívne kultivovanej krajine. ● Prispievajú k zníženiu množstva CO₂ v atmosfére. ● Zabraňujú tomu, aby sa cesty zasypali snehom. ● Pôsobia ako vetrolamy.

Názov	Opis	Prečo ich vysádzať?
<p>Sady</p> 	<p>Sady. Ide o voňavé stromy a kríky obsypané ovocím. Pre krajinu sú mimoriadne hodnotné sady pôvodných odrôd jablák, čerešní a iných lahôdok s trávnatými plochami medzi nimi. Hodia sa do mesta aj do vidieckej krajiny, kde veľmi priaznivo pôsobia na svoje okolie. Sú oázou rosy, pokoja a večne usilovných včiel. Stromy v sade priťahujú ľudí, ktorí chcú piknikovať alebo ísť na prechádzku.</p> <p>Ovocné stromy boli základnou črtou prítetivej krajiny od začiatku zaznamenaného času. Sú naším kultúrnym dedičstvom. Celé generácie sa učili odolávať nepriaznivým vplyvom počasia, chorobám a škodcom, čo im pomáha odolávať všetkým útrapám, s ktorými si nové odrody rovnako nevedia poradiť. Pridávajú na rozmanitosti krajiny a lákajú oveľa viac ako len hmyz.</p> <p>Pre skutočný prínos pre krajinu je lepšie vysádzať stromy vo väčších vzdialenostiach od seba, aby sa koruna mohla viac rozvinúť. Sady sa tak môžu skutočne rozrastať a plniť aj iné funkcie ako len prinášať ovocie. Plochu medzi stromami je najlepšie vyplniť trávou a dvakrát do roka ju pokosiť. Stromy si zachovávajú dostatok vlhky, trávnu pod stromami možno spásať alebo seno použiť ako krmivo pre hospodárske zvieratá.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Zvyšujú rozmanitosť krajiny a pomáhajú nám orientovať sa. ● Mňam! Ich plody sú jedlé a chutné. ● Sú to stromy produkujúce nektár. To znamená, že priťahujú včely, ktorých med si potom môžeme vychutnať. Včely tiež pomáhajú stromom vytvárať ovocie tým, že opelujú ich kvety. ● Poskytujú nám tieň a vlhkosť pre pôdu, ochladzujú svoje okolie. ● Ich korene spevňujú pôdu a zabráňujú erózii. ● Sú historicky späté s krajinou. ● Sú domovom malých zvierat, ako sú vtáky, včely, chrobáky a netopiere.
<p>Remízky</p> 	<p>Remízka. Kríky, stromy a bylinky uprostred dlhých, otvorených polí. Zvieratám poskytujú úkryt zadarmo. Zásadne zvyšujú rozmanitosť krajiny a bránia jej premene na púšť.</p> <p>Pri prechádzke vidieckou krajinou sa stretnete s mnohými ochrannými pásmi, najmä na poliach. Sú to zabudnuté kúsky zeme, ktoré boli kedysi podmáčané a neúrodné. Ľudia ich nevedeli alebo nechceli využiť, a tak zostali na opustenom pozemku.</p> <p>Majiteľom pôdy slúžili ako živé hraničné kamene, ale dokážu oveľa viac. Sú to najmä kríky v krátkom pruhu, ale vždy záleží na podmienkach poľa. Často nie sú veľmi široké, aby nezasahovali do susedných pozemkov. V ochranných pásoch môžete nájsť aj stromy, napríklad čerešne. Najčastejšie však voňajú po šípkach hlohu, trnkách a ďalších bežných kroch, ako baza, drieň, imelovník, kalina či brečtan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Vracajú život na polia, utláčané mechanizáciou a chémiou. Napravujú škody spôsobené kolektivizáciou pôdy. ● Neprístupná vegetácia chráni zvieratá pred predátormi a daždivým počasím. Stromy môžu poskytnúť pokojný úkryt pre jarbice, prepelice, zajace a inú zver na šírých poliach. ● Dokážu tiež tmiť silné nárazy vetra, čím zabráňujú erózii. ● Preniká do nich dažďová voda, ktorá by inak putovala ďalej po svahu a odnášala pôdu.

Názov

Opis

Prečo ich vysádzať?

Vetrolamy

Vetrolam. Nejde o nič iné ako o skupinu stromov a kríkov vysadených v jednom alebo aj viacerých radoch. Vďaka tomu sa vytvára prirodzená ochrana poľa proti veternej erózii. Umožňuje zveri, malým zvieratám a hmyzu voľne a bezpečne sa pohybovať krajinou. Aby naša krajina nepripomínala poľnohospodársku polopúšť, z ktorej zmizla všetka voda, sú najmä na suchých miestach vetrolamy nepostrádateľné.

V rámci pozemkových úprav je trend využívať ich ako dôležitý prvok ekologickej stability. Aby vetrolamy plnili svoju funkciu vyrovnávania ekosystémov a boja proti erózii, ľudia sa o ne musia dobre starať. V ideálnom prípade by mala existovať celá ich sieť rozložená po krajine premysleným a starostlivo naplánovaným spôsobom; nedajú sa zasadiť len tak hocikde. Mali by byť umiestnené tak, aby spomaľovali vietor zo strany, kde najviac fúka. Celá sieť vetrolamov pracujúcich v súzvuku zabraňuje vetru spôsobovať škody.

- Najmä v suchých oblastiach chránia pred veternou eróziou.
- Ochladzujú a zvlhčujú vzduch.
- Zabraňujú vysychaniu pôdy a vegetácie.
- Pomáhajú vytvárať rosu a zachytávať sneh.
- Pomáhajú zvyšovať poľnohospodársky výnos, pretože chránia plodiny pred vetrom.
- Zabraňujú tiež vysušaniu pôdy, keď na nej farmári nezasiali žiadnu úrodu.

Zelené oázy

Zelené oázy a komunitné záhrady. Výzvou a lákadlom je budúcnosť zanedbaného verejného priestoru v meste, ktoré čaká na objavenie a vyslobodenie zo šedivého zajatia. Každý má rád bývanie v príjemnom prostredí. Hľadajme tieto miesta spoločne a urobme z nich zelené oázy – pýchu našich štvrtí. Verejné priestory slúžia všetkým obyvateľom, najmä seniorom a rodičom s malými deťmi. Určujú kvalitu života v obci, mestečku či meste.

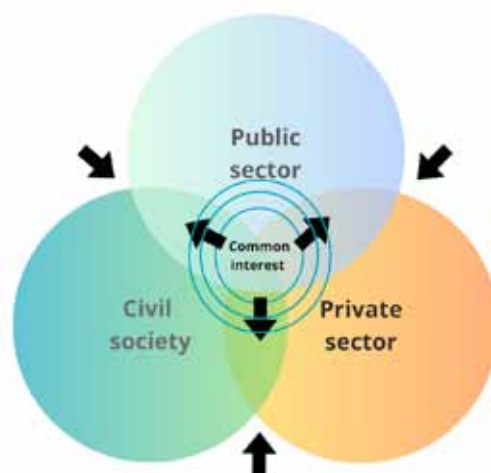
Ak ste našli lokalitu, ktorá sa vám javí ako vhodná pre zelenú oázu, prediskutujte svoj zámer najskôr s vlastníkom pozemku a správcom siete. Návrh by mal vzniknúť v spolupráci so záhradným architektom, ktorý lokalite dodá priestorový koncept a pomôže predchádzať problémom. Pri plánovaní verejného priestoru alebo komunitnej záhrady je vhodné zapojiť ďalších miestnych obyvateľov, organizovať verejné plánovacie stretnutia, spoločnú realizáciu, susedské oslavy a iné podobné spolupráce. Na ľahko dostupné miesta vysádzame druhy vhodné pre život v meste. Teda také, ktoré nie sú alergické ani toxické (napríklad tis), ale aj také, ktoré sú odolné voči znečisteniu a suchu.

- Zvyšujú kvalitu života v mieste, kde žijete.
- Vďaka revitalizácii vznikajú príjemné miesta na stretnutia. Majú výrazne pozitívny vplyv na zdravie obyvateľstva.
- Ochladzujú a zvlhčujú vzduch.
- Na horúcich miestach vytvárajú tieň a účinne znižujú teplotu.
- Zachytávajú prach a iné škodlivé látky a zadržiavajú cenné vodné zdroje v meste.
- Umožňujú iným zvieratám obývať mesto, napríklad vtákom.

4. Spolupráca viacerých zainteresovaných strán

Spolupráca viacerých zainteresovaných strán je základom modus operandi programu. Pod spolupracou viacerých zainteresovaných strán rozumieme:

1. Spoluprácu partnerov zastupujúcich komunitu (občiansku spoločnosť), verejný a súkromný sektor,
2. Spoločný záujem a implementáciu spoločne dohodnutých cieľov založených na cieľoch trvalo udržateľného rozvoja (SDGs) a pochopenie spoločných princípov programu,
3. Využitie kompetencií a zdrojov každého partnera s cieľom vygenerovať impulz (hybnosť) na zmenu,
4. Dosiahnutie dlhodobého dopadu a transformácie⁴.

Agenda 2030 a 17 cieľov udržateľného rozvoja

Agendu 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj prijali všetky členské štáty Organizácie Spojených národov v roku 2015. „Poskytuje spoločný plán mieru a prosperity pre ľudí a planétu teraz aj v budúcnosti. Jeho srdcom je 17 cieľov trvalo udržateľného rozvoja (SDGs), ktoré sú naliehavou výzvou na akciu všetkých krajín v globálnom partnerstve. Uznávajú, že ukončenie chudoby a iných deprivácií musí ísť ruka v ruku so stratégiami, ktoré zlepšia zdravie a vzdelanie, znížia nerovnosť a podnietia ekonomický rast – a to všetko pri riešení klimatických zmien a pri ochrane našich oceánov a lesov.“

CIELE UDRŽATELNÉHO ROZVOJA

17 CIEĽOV, KTORÉ ZMENIA NÁŠ SVET

zdroj: OSN, <https://sdgs.un.org>, <https://globalnevzdelavanie.sk>

⁴ Definícia spolupráce viacerých zainteresovaných strán vychádza z metodológie Collective Leadership Institute a jeho publikácií: Kuenkel P., Kühn E., Stucker D., Williamson F. D. (2021), *Leading Transformative Change Collectively*. Praktická príručka k realizácii cieľov trvalo udržateľného rozvoja. Routledge, Londýn a New York.

Ak sa pozrieme na ciele trvalo udržateľného rozvoja, program Sadíme budúcnosť priamo prispieva k minimálne siedmim z nich:

- ▶ Ochrana klímy
- ▶ Udržateľné mestá a komunity
- ▶ Život na pevnine
- ▶ Kvalita zdravia a života
- ▶ Kvalitné vzdelanie
- ▶ Čistá voda a hygiena
- ▶ Partnerstvá za ciele

Spolupráca viacerých zainteresovaných strán v rámci programu Sadíme budúcnosť prebieha na 3 úrovniach: 1. Miestna úroveň, 2. Národná úroveň a 3. Európska/globálna úroveň. Definovali sme kľúčových partnerov a ich úlohy pri implementácii programu.

4.1 Miestna úroveň

Na miestnej úrovni sú základným kameňom implementácie programu **KOMUNITNÍ LÍDRI – AKTÍVNI DOBROVOLNÍCI**. Väčšina nápadov vzniká z potrieb miestnych ľudí, ktorí potom svoje nápady prezentujú tým, ktorí rozhodujú. Najbežnejší scenár je, keď sa na obecný úrad obrátia miestni komunitní lídri – tam sa vytvorí pôvodné spojenie, začiatok siete a spolupráce zainteresovaných strán. Samotný nápad však pochádza od miestnych obyvateľov – klasický prístup zdola nahor. Vo väčšine prípadov sú iniciátormi miestne mimovládne organizácie – **ORGANIZÁCIE OBČIANSKEHO SPOLOČNOSTI** alebo neformálne skupiny (ako je to v prípade niektorých lokálnych výsadiieb na Slovensku).

Kľúčovým zainteresovaným subjektom na miestnej úrovni je **OBEC – MIESTNA SAMOSPRÁVA**. Obec prispieva na projekt výsadby stromov rôznymi finančnými aj nefinančnými spôsobmi, najčastejšie:

- ▶ Poskytnutie pôdy na výsadbu (väčšina výsadiieb sa vykonáva na verejných pozemkoch),
- ▶ Podpora projektu finančnými alebo vecnými príspevkami (napr. poskytnutie priestorov pre partnerské stretnutia, občerstvenie na podujatí atď.),
- ▶ Zapojenie miestnych škôl a škôlok, kultúrnych domov, dobrovoľných hasičských zborov a iných obecných inštitúcií,
- ▶ Poskytovanie kontaktov na ďalšie dôležité zainteresované strany, ako sú vlastníci pôdy, napr. farmári, ktorí chcú pestovať, miestne podniky atď.

Skúsenosti ukazujú, že menšie obce majú tendenciu mať rôznorodejšie formy spolupráce. Ľudia sa navzájom lepšie poznajú – môžu jednoducho zapojiť ďalších miestnych ľudí, dobrovoľníkov, organizácie, kluby pre dôchodcov, športové kluby, školy atď. V rámci týchto sietí zainteresovaných strán zohrávajú dôležitú úlohu **MIESTNI PODNIKATELIA**, ktorí sa často zapájajú do organizácie výsadbových podujatí, ako aj do poskytovania vecných príspevkov alebo priameho sponzorstva.

Na miestnej úrovni sú dôležitými zainteresovanými stranami aj **ŠKOLY** a materské školy – väčšina podujatí s výsadbou zahŕňa školákov a učiteľov, čo zabezpečuje, že projekty majú dôležitý environmentálny rozmer, ktorý rezonuje. Taktiež – v prípade miestnych akcií realizovaných v rámci Dňa stromov v Poľsku – veľmi často iniciatíva aktívne zapája miestne **KULTÚRNE CENTRÁ** a niekedy aj miestne **KNIŽNICE**, pretože stromy sú súčasťou našej spoločnej kultúry. Napríklad Klub Gaja (PL) už dlhé roky spolupracuje s Komunálnym kultúrnym strediskom „Promyk“ v Bystrej v obci Wilkowice, organizuje miestne oslavy Dňa stromov, počas ktorých vysadili stromy a kríky v okolí centra, jeho pobočiek v Mesznej a Wilkowiciach, ako aj v historickom parku, ktorý je obľúbeným miestom pre pacientov surovej chirurgie a pacientov v Bystrej a Bystrici. Iniciatíva spojila výsadbu stromov so vzdelávacími workshopmi pre žiakov miestnych škôl a škôlok, počas ktorých napr. postavili domčeky pre divé včely, vtáky a veвериčky, ktoré teraz hrdo sedia vo svojich domácich záhradách.

Miestne podujatia v oblasti výsadby stromov, ktoré sú súčasťou programu v každej krajine, majú rôzne podoby. Niektoré z najdôležitejších prvkov tejto variability sú uvedené nižšie:

- ▶ Finančná podpora projektov výsadby/starostlivosti o stromy prostredníctvom malých grantov (v Čechách a na Slovensku),
- ▶ Priama organizácia podujatí modelovej výsadby (napr. každoročné výsadby Dňa stromov Klubom Gaja v obciach Bielsko-Biala, Katowice, Varšava alebo každoročné výsadby Aleje slobody Nadáciou Partnerství v ČR),
- ▶ Nepriame: možnosť zaregistrovať udalosť výsadby inými skupinami, jednotlivcami v databáze programu,
- ▶ Vzdelávacie aktivity venované stromom (väčšinou organizované v Poľsku).
- ▶ Prepojenie programu Strom roka s výsadbou našej budúcnosti (prípady Poľska a čiastočne Slovenska).

Odporúčania:

- ▶ Zorganizujte malý grantový program pre výsadbové podujatia, aby ste vyvolali väčší záujem a motiváciu k účasti.
- ▶ Začleniť viac vzdelávacích aktivít/nástrojov na podnietenie zvedavosti detí a mladých dospelých a naštartovanie celoživotného vzdelávania.
- ▶ Zapojte čo najviac miestnych zainteresovaných strán; využívajte existujúce siete spolupráce; udržiavajte a vyživujte novšie siete nad rámec bezprostrednej výsadby stromov.

4.2 Národná úroveň

Jadrom programu Sadíme budúcnosť sú komunity (na miestnej úrovni), ale dosiahnutie cieľov iniciatívy by nebolo možné bez národných hráčov.

V Česku je partnerom a podporovateľom na národnej úrovni, ktorý najviac vyčnieva, **MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA**. Úloha ministerstva je dôležitá z politického, legislatívneho a finančného hľadiska. Ministerstvo prostredníctvom štátnych prostriedkov priamo finančne podporuje český program Sázíme budúcnosť. Ďalšou významnou štátnou inštitúciou v Českej republike je Štátny pozemkový úrad a Povodí Labe, Povodí Vltavy a Povodí Ohře, ktoré vykonávajú vlastné výsadby a niektoré z nich evidujú v celoštátnej databáze programov.

V Poľsku sú kľúčovým partnerom **ŠTÁTNE LESY** (v poľ. Lasy Państwowe), ktoré vlastnia 20 % poľskej pôdy v okolí miest, obcí a dedín. Okrem podpory výsadby v lese poskytujú sadenice aj do školských záhrad. Môžu tiež podporovať vzdelávacie aktivity a viesť prednášky o stromoch a biodiverzite. Chránené územia (napr. Národný park Kampinoski) môžu zohrávať podobnú úlohu – ako partner – aj keď možno viac zameranú na podporu spoločných vzdelávacích aktivít.

Na Slovensku pôsobí viacero **PROFESIONÁLNYCH PARTNEROV**, ktorí poskytujú odborné znalosti v oblasti drevín a starostlivosti o dreviny, ako napríklad Ovocná škôlka Biele Karpaty – združenie odborníkov a Medzinárodná arboristická spoločnosť Slovensko (ISA Slovensko), ktorá sa podieľa na hodnotení žiadostí o grant a odporúča miesta na výsadbu.

Na národnej úrovni je kľúčové zapojenie **SÚKROMNÉHO SEKTORA** tak do financovania programu, ako aj do aktívnej účasti obchodných partnerov a zamestnancov na výsadbách. Existujú dva modely práce so súkromnými darcami: na Slovensku s jedným hlavným generálnym obchodným partnerom + podpornými partnermi výsadiieb; v Česku – partnerstvo s množstvom podporovateľov (súkromných aj inštitucionálnych). Ďalším typom partnerov zo súkromného sektora, ktorý sa v Česku ukázal ako veľmi efektívny, sú **ROTARY KLUBY**, ktoré finančne podporili výsadbu, ale aj ako dobrovoľníci sa na podujatiach podieľali.

Ak sa pozrieme na zloženie partnerov na miestnej aj národnej úrovni, v niektorých prípadoch jasné výhody plynú zo zapojenia **AKADEMICKÝCH INŠTITÚCIÍ**, ako sú univerzity, ktoré sú prepojené s miestami, ktoré sú najbližšie k areálom (väčšinou vo väčších mestách). Prinášajú na stôl rozsiahle odborné znalosti, pokiaľ ide o starostlivosť o stromy a ďalšie dôležité aspekty súvisiace s multidisciplinárnou témou, ktorá zahŕňa stromy, biodiverzitu, klímu, vodu a ochranu pôdy. Skvelým príkladom tejto spolupráce sú Nadace Partnerství a Mendelova univerzita v Brne. Zástupcovia univerzity sú členmi odborných grantových komisií a podieľajú sa na hodnotení žiadostí o grant. Pomáhajú tiež pri navrhovaní nových grantových výziev zodpovedajúcich aktuálnym trendom a zabezpečujú odborný dohľad nad organizovanými výsadbami.

Nemali by sme podceňovať ani úlohu **MEDIÁLNYCH** partnerov, ako aj niektorých **JEDNOTLIVÝCH OSÔB** – ľudí, ktorých verejnosť pozná a rešpektuje a dokážu preniesť pozitívne posolstvo do komunity a verejnosti – ktoré môžu efektívne pôsobiť ako **AMBASÁDORI** Sadíme budúcnosť.

Odporúčania:

- ▶ Zapojte ministerstvo životného prostredia v iných krajinách (ak je to možné).
- ▶ Spolupracujte s ďalšími profesionálnymi partnermi mimovládnych organizácií a/alebo akademikmi, ktorí majú odborné znalosti v oblasti výsadby stromov, starostlivosti o stromy, biodiverzitu, dopadov klimatických zmien a ďalších súvisiacich tém.
- ▶ Zapojte do iniciatívy Rotary kluby a ďalších firemných partnerov.

4.3 Európska a globálna úroveň

Je dôležité, aby európske inštitúcie podporovali programy ako je Sadíme budúcnosť, vrátane inštitúcií Európskej komisie. Súťaž Strom roka by mohla slúžiť ako brána k novým formám spolupráce s Generálnym riaditeľstvom pre životné prostredie alebo Európskou environmentálnou agentúrou. Český partner je v súčasnosti jediným partnerom v programe, ktorý eviduje výsadby stromov v databáze 3 miliárd stromov EÚ.

Niektorí dôležití partneri mimovládnych organizácií pre iniciatívu môžu byť:

- ▶ **Nadácia Life Terra**, ktorá koordinuje projekty výsadby stromov v Európe a Európsky deň výsadby stromov v spolupráci s Nadace Partnerství (www.lifeterra.eu, www.treeplantingday.eu).
- ▶ **European Landowners Association ELO** – bruselská federácia národných združení z Európy a mimo nej, ktorá sa venuje zastupovaniu záujmov vlastníkov pôdy, pozemkových správcov a vidieckych podnikateľov. Organizácia je partnerom súťaže Európsky strom roka (europeanlandowners.org).
- ▶ **WWF Central and Eastern Europe (WWF-CEE)** – zabezpečuje celkové vedenie a koordináciu záväzku WWF v dunajských a karpatských ekoregiónoch. Pôsobí v siedmich krajinách strednej a juhovýchodnej Európy. WWF-CEE môže byť partnerom v aktivitách súvisiacich so vzdelávaním, výmenou informácií a propagáciou iniciatívy, ako aj odborným partnerom v oblasti ochrany klímy a biodiverzity (wwfcee.org).
- ▶ **European Greenways Association (EGWA)** – medzinárodná organizácia sa zameriava na podporu vytvárania a propagácie zelených ciest v Európe. Združuje viac ako 50 rôznych organizácií zo 16 európskych krajín zapojených do rozvoja zelených ciest. Jednou z aktivít, ktoré môžu byť spojené s EGWA, je výsadba stromov pozdĺž zelených ciest a cyklistických trás (napr. výsadba stromov pozdĺž chodníkov, skupiny stromov v blízkosti odpočívadiel, rozprávanie a vzdelávanie o ikonických stromoch rastúcich pozdĺž zelených trás atď.) (www.aevv-egwa.org).
- ▶ **Collective Leadership Institute (CLI)** – organizácia so sídlom v Nemecku, ktorá ponúka svoj certifikačný program prostredníctvom otvorených kurzov, kurzov na mieste, riešení šitých na mieru, online vzdelávania a programu Young Leaders for Sustainability založeného na jedinečnej a osvedčenej metodológii, ktorá buduje súbor kompetencií a zručností na efektívne kolektívne vedenie, spoluprácu so zainteresovanými stranami, dialógové a procesné uľahčovanie, ako aj transformatívne odborné znalosti v oblasti správčovstva. V rámci programu Sadíme budúcnosť by sme mohli použiť metodiku na budovanie a posilňovanie našej siete zainteresovaných strán a školenie novej generácie „agentov zmeny“ (www.collectiveleadership.de).

Medzi medzinárodné spoločnosti, ktoré podporujú výsadbu, patria:

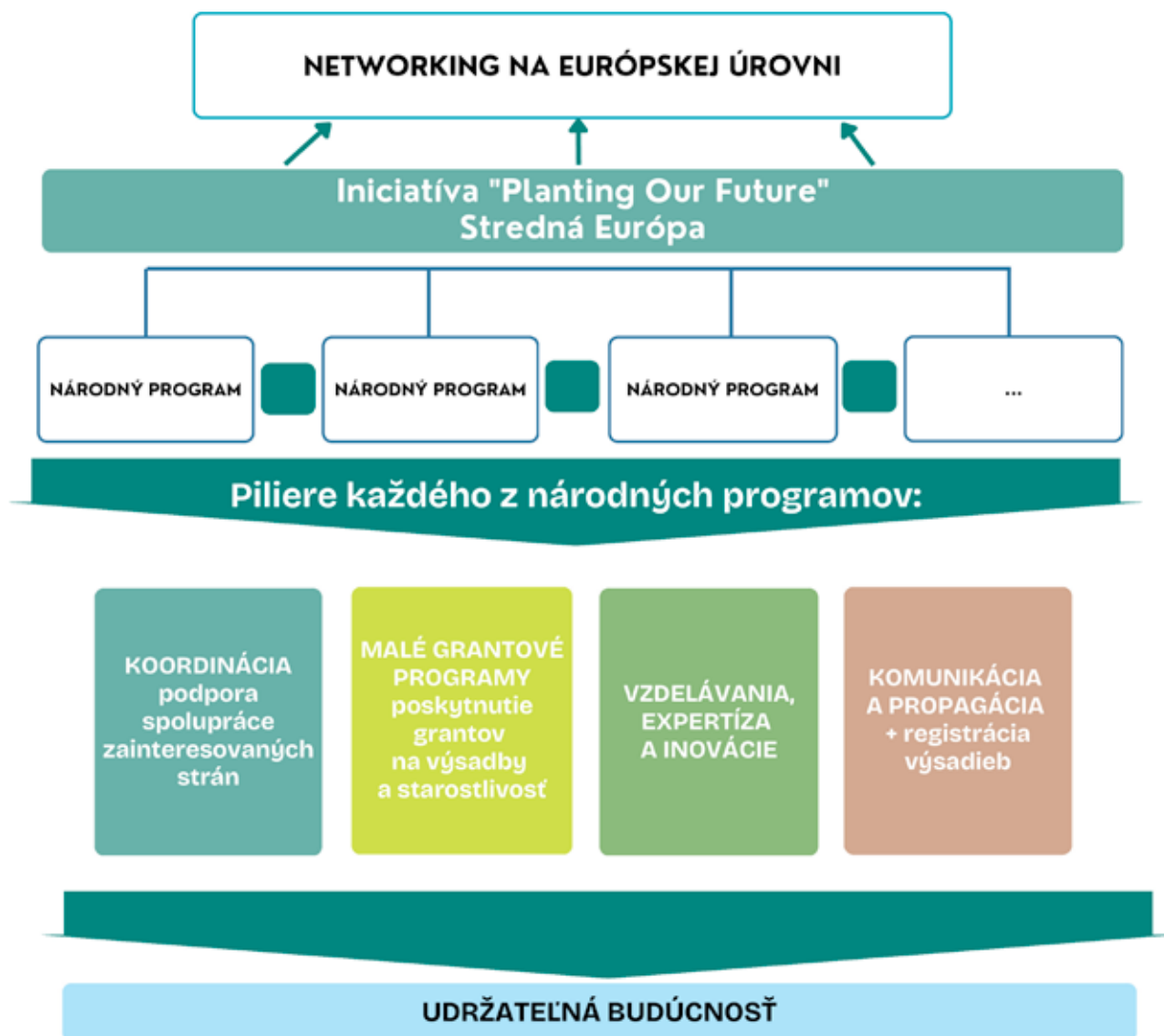
- ▶ **Clean Advantage™** a **GreenPrint™**, dva programy zníženia emisií v USA (cleanadvantageprogram.com), ktoré podporili výsadbové akcie v strednej Európe.
- ▶ **Korporátni partneri**, ktorí pôsobia v krajinách strednej Európy, ktorí by mohli mať záujem túto iniciatívu podporiť.

Odporúčania:

- ▶ Zaviesť prepojenie medzi programom Sadíme budúcnosť a kampaňou Strom roka.
- ▶ Nábor a zapojenie firemných darcov na podporu iniciatívy na stredoeurópskej úrovni.

5. Mílniky – ďalšie kroky programu pre strednú Európu

- ▶ Definovanie spoločného posolstva / vyhlásenia s princípmi a silnou emocionálnou príslušnosťou vo forme Memoranda o porozumení.
- ▶ Medzinárodné stretnutie a prezentácia publikácie Sadíme budúcnosť. Spájanie komunít a posilňovanie odolnosti vidieckych a mestských miest voči verejnosti a médiám.
- ▶ Prezentácia iniciatívy národným koordinátorom Európskeho stromu roka na oficiálnom odovzdávaní cien v Európskom parlamente.
- ▶ Organizovanie programov jednotlivých krajín a – v prípade Poľska – príprava národného programu pre Poľsko a akčného plánu, ako efektívne spolupracovať s podnikateľskou komunitou (štúdiá uskutočniteľnosti s odborníkmi a marketingovými špecialistami).
- ▶ Podpora spolupráce na stredo európskej úrovni – neustála výmena poznatkov, prípadových štúdií/ príkladov dobrej praxe, informácií a príležitostných spoločných projektov.
- ▶ Propagácia výsadby stromov ako regionálneho, stredo európskeho úsilia – prejavenie symbolickej spolupráce partnerov.

spolupráca medzi národnými programami: know-how, zdieľanie príkladov dobrej praxe, spoločné výsadby, komunikácia

Organizačný model

1. Iniciatíva Sadíme budúcnosť na stredoeurópskej úrovni je sieť programov pre jednotlivé krajiny, ktoré sú prepojené so širšou európskou úrovňou a sú založené na spoločných princípoch.
2. Programy krajín navzájom spolupracujú prostredníctvom zdieľania know-how, osvedčených postupov (prípadové štúdie), príležitostných spoločných/cezhraničných podujatí výsadby a komunikácie.
3. Každý program pre krajinu je v ideálnom scenári založený na 4 pilieroch/zložkách:

- ▶ **KOORDINÁCIA** – podpora kolektívnej spolupráce partnerov/zainteresovaných strán, práca s darcami a inštitucionálnymi partnermi.
- ▶ **SCHÉMA MALÝCH GRANTOV** – poskytovanie grantov na výsadbu a starostlivosť o stromy miestnym komunitám.
- ▶ **VZDELÁVANIE, EXPERTÍZA A INOVÁCIE** – zabezpečenie expertízy v oblasti starostlivosti o stromy/klímu/biodiverzitu, začlenenie vzdelávacích aktivít a nástrojov do výsadbových akcií, zavádzanie inovatívnych prístupov do celého procesu implementácie programu.
- ▶ **PROPAGÁCIA A KOMUNIKÁCIA** – práca s médiami, správa sociálnych médií, získanie ambasádorov iniciatívy, komunikačné kampane. Súčasťou komponentu je aj nutnosť mať platformu umožňujúcu registráciu výsadby stromov.

MEMORANDUM O POROZUMENÍ

SADÍME BUDÚCNOSŤ
Memorandum o porozumení
Brno, 6. marec 2025

Preambula

Veríme, že výsadba stromov a starostlivosť o stromy sú podstatnou a zmysluplnou cestou k udržateľnej budúcnosti: urobiť krajinu krajšou, zdravšou, pestrejšou a predovšetkým odolnejšou voči negatívnym dôsledkom zmeny klímy. Každý strom ovplyvňuje mikroklimu, absorbuje uhlík z atmosféry a zadržiava vodu. Každý strom vytvára životné podmienky pre iné rastliny, živočíchy, huby a mikroorganizmy. Každý strom je súčasťou ekosystému dôležitého pre našu budúcnosť. Stromy sú symbolom spolupatričnosti a trvalých väzieb medzi ľuďmi a prírodou. Stromy sú zakorenené v našej kultúre, umení a histórii a sú svedkami minulosti, súčasnosti a budúcnosti. Stromy spájajú ľudí a komunity – dnes a v priebehu času, naprieč generáciami; budujú vzťahy, prinášajú spoločnú hodnotu a obnovujú vieru v demokraciu, solidaritu a ľudskosť.

Signatári tohto Memoranda

BERÚC V ÚVAHU

- miestne, národné, európske a globálne akcie a programy v oblasti výsadby a ochrany stromov, ktoré čerpajú zo základného úsilia o zmiernenie účinkov zmeny klímy, ochranu biodiverzity a krajiny prostredníctvom zapojenia miestnych komunit.
- súťaž Európsky strom roka.

PLNE ZOHLADŇUJÚC

dokument OSN Premena nášho sveta – Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj, ktorý definuje 17 cieľov trvalo udržateľného rozvoja,

V SÚLADE

s cieľom iniciatívy Sadíme budúcnosť:

Naším cieľom je zvýšiť odolnosť krajiny a miest voči vplyvom klimatických zmien prostredníctvom komunitnej výsadby stromov a následnej starostlivosti, ako aj vrátením stromov do miest a do voľnej krajiny a všade tam, kde sú potrebné.

Súhlasili s nasledujúcimi zásadami iniciatívy Sadíme budúcnosť:

1. Sadíme budúcnosť je kolektívna iniciatíva výsadby stromov otvorenej krajine, mimo les – na etraviláne i v mestách, kde sú stromy potrebné.
2. Sadíme pôvodné druhy stromov a také, ktoré sa prispôsobujú klimatickým zmenám. Stromy pochádzajú z regiónov, kde sa organizujú výsadbové akcie.
3. Výsadba stromov neprispieva len k zmierneniu účinkov zmeny klímy a prispôbovaniu sa tejto zmene, ale aj k protieróznej ochrane a ochrane biodiverzity a obnove krajiny a mestskej krajiny.
4. Starostlivosť o stromy po výsadbe je neoddeliteľnou súčasťou iniciatívy.
5. Svoje aktivity zameriavame na miestne komunity – zapájaním komunít, dobrovoľníkov, aktívnych občanov všetkých generácií. Iniciujeme spoluprácu s miestnymi samosprávami, inštitúciami, školami a podnikmi, nadväzujeme partnerstvá medzi rôznymi zainteresovanými stranami, ktoré sa venujú výsadbe stromov a ich ochrane.
6. Program má dôležitý vzdelávací rozmer a environmentálna výchova je jeho súčasťou. Je dôležité zvýšiť povedomie o význame stromov.
7. Iniciatíva je založená na zdieľaní osvedčených postupov a poznatkov.
8. Dlhodobým princípom je dosiahnutie kritického množstva vysadených stromov (mimo les), ako aj získania kritického množstva vedomostí o výsadbe stromov a dlhodobej starostlivosti o stromy.
9. Sadenie stromov podporuje demokratické hodnoty – je to veľmi efektívny spôsob, ako integrovať spoločnosť na všetkých úrovniach a spájať ľudí navzájom.

Signatári:

Nadace Partnerství, Česká republika
Nadácia Ekopolis, Slovenská republika
Klub Gaja, Poľská republika
Fundusz Partnerstwa, Poľská republika

Memorandum o porozumení vzniklo v rámci projektu "Planting Our Future" podporeného Medzinárodným vyšehradským fondom (2024–2025).

Vyzývame všetky organizácie a inštitúcie, ktoré podporujú Memorandum, aby ho podpísali.

Dodatok

Projekt „**Planting Our Future**“ / **Sadíme našu budúcnosť** bol podporený Medzinárodným vyšehradským fondom a realizovaný v období október 2024 – marec 2025.

Hlavné projektové aktivity

1. IZahajovacie výsadby

- ▶ **Poľsko** / Bielsko-Biała
Deň stromu v Tajnej záhrade historického židovského cintorína / 7.10.2024
- ▶ **Slovensko** / Nová Bystrica
Výsadba stromov pri škole a cyklochodníku / 11.10.2024
- ▶ **Česko** / Broumovsko
Výsadba Aleje slobody / 9.11.2024

Foto: Archív projektových partnerov

Niekoľko úvah o udalostiach spojených s výsadbou:

Autenticita: Autentické akcie riadené komunitou zahŕňajúce partnerov z každého sektora. Dominika

Spolupráca: Využitie pozitívnej energie miestnych komunit na budovanie partnerstiev s rôznymi partnermi – verejný sektor, súkromný sektor. Anna

Inšpirácia: Zapojenie prezidenta Českej republiky a jeho manželky dáva pozitívny príklad a jasný odkaz celému národu. Katarzyna

Spoločná skúsenosť: Výsadbové akcie dávajú do popredia zvláštny druh pocitu zdravého rozumu v komunite, na ktorom je možné stavať pre budúce projekty. Mirek

Model: Spolu s budovaním na energii partnerov sa implementuje systematický prístup. Peter

Zdieľané hodnoty: Rôzne prístupy k udalostiam výsadby, ale zdieľané hlboké hodnoty. Jacek

Prepájanie generácií: IZapojenie mladých a starších členov spoločnosti, budovanie väzieb. Martina

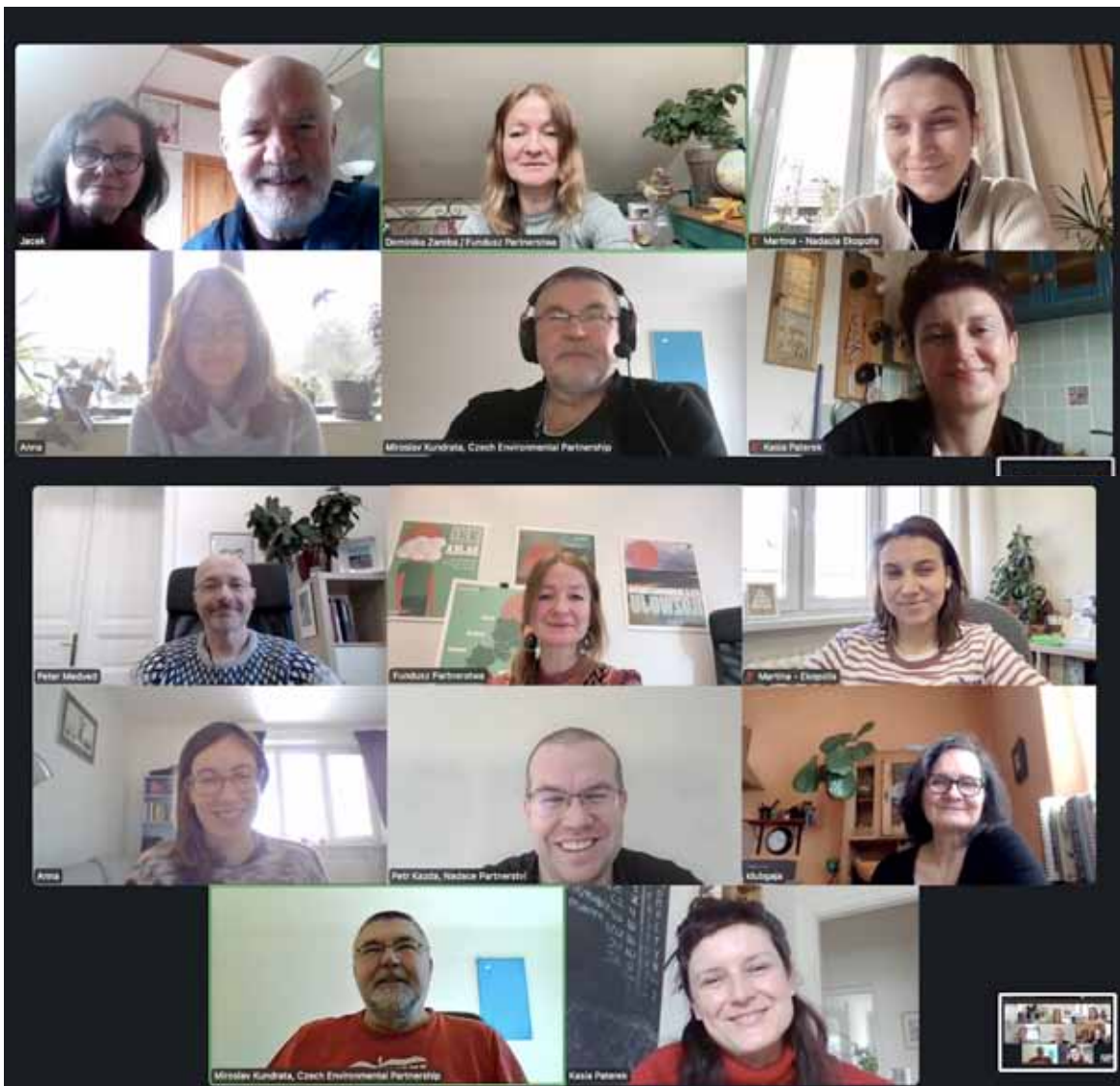
Pozitívny naratív: Nová pozitívna správa pre verejnosť, ako o stromoch hovoriť a prečo sa o ne starať. Beata

EÚ level: Potenciál šírenia programov Sadíme budúcnosť na európskej úrovni. Mirek

2. **Online workshop v Krakove**, 10. - 11. decembra 2024 za účelom výmeny know-how o programoch výsadby v Poľsku, Česku a na Slovensku

3. **Séria online stretnutí** na vypracovanie stratégie Planting Our Future: 21. januára, 28. januára a 4. februára 2025.

4. Konferencia Arbor v Brne 6. marca 2025 (Česko) a šírenie nápadov a výstupov projektu. Stretnutie partnerov projektu 5.-7.03.2025.

Projekt "Planting Our Future", ktorý je podporený Medzinárodným vyšehradským fondom, má za cieľ podnieť výmenu know-how v rámci výsadbových programov v Česku, na Slovensku a v Poľsku. Hlavným výstupom projektu je spoločná CZ-SK-PL Stratégia aplikovateľná v celej Európe.

• Visegrad Fund

Partners:

Fundusz

Partnerstwa

partnerství
nadace

nadácia

ekopolis

KLUB GAJA

Výsadby na jeseň 2024 boli spolufinancované z programov Clean Advantage a Green Print.

 Clean Advantage

Grafické spracovanie brožúry v slovenskom jazyku podporil generálny partner iniciatívy Sadíme budúcnosť, GLS General Logistics Systems Slovakia s.r.o.

GLS.